

MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA
BOSNE I HERCEGOVINE

13

ODLUKA

ZAJEDNIČKOG ODBORA CENTRALNOEVROPSKOG
SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI BROJ 6/2024
O OLAKŠAVANJU TRGOVINE USLUGAMA KOJE
PRUŽAJU TURISTIČKE AGENCIJE I TUOPERATORI

usvojena 9. oktobra 2024.

Preambula

Zajednički odbor,

Uzimajući u obzir član 40.4. Aneksa 1. Sporazuma o izmjeni i pristupanju Centralnoevropskom sporazumu o slobodnoj trgovini, sastavljenom u Bukureštu 19. decembra 2006. ("CEFTA 2006");

Uzimajući u obzir Dodatni protokol 6 o trgovini uslugama ("DP 6");

Uzimajući u obzir Ministarski zaključak sa 14. sastanka Zajedničkog odbora koji je održan u Sarajevu 16. decembra 2020. za pokretanje regulatorne saradnje u turizmu u cilju rješavanja ključnih prepreka u ovom sektoru, uključujući uvođenje priznavanja licenci na osnovu pravila i prakse EU-e.

Prepoznajući da će liberalizacija i roba i usluga u okviru Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini djelovati kao put za postizanje ciljeva ekonomskog razvoja i rasta u CEFTA-i širenjem mogućnosti ulaganja i proizvodnje unutar CEFTA-e;

U želji da stvore povoljne uvjete za razvoj i diversifikaciju trgovine između strana i za promociju komercijalne i ekonomske saradnje u uslugama;

Naglašavajući ciljeve promocije regulatornog usklađivanja zakona, propisa ili administrativnih odredbi CEFTA strana s legislativom EU-e;

Nastojeći razviti Zajedničko tržište po uzoru na pravnu stečevinu EU, posebno Direktivu 2006/123/EC Evropskog parlamenta i Vijeća od 12. decembra 2000. o uslugama na unutarnjem tržištu;

Nastojeći olakšati pružanje usluga turističkim agencijama i tuoperatorima koji nude turističke usluge u drugim stranama radi promocije uravnoteženog razvoja turizma u CEFTA-i;

odlučio je kako slijedi:

GLAVA I.

OPĆE ODREDBE

Član 1.

Svrha

1. Ovom odlukom uspostavljaju se discipline koje olakšavaju trgovinu uslugama turističkih agencija i tuoperatora i osiguravaju da mjere strana koje se odnose na zahtjeve i postupke licenciranja turističkih agencija i tuoperatora ne predstavljaju nepotrebne prepreke trgovini uslugama.

Član 2.

Opseg i pokrivenost

Ova se odluka primjenjuje na sve mjere koje su usvojile ili zadržale strane koje utiču na pružatelje usluga strane, u smislu stava 2. člana 2. Dodatnog protokola 6, koji žele pružati usluge turističkih agencija i tuoperatora (CPC 7471):

- (a) od jedne strane do bilo koje druge strane;
- (b) u jednoj strani korisniku usluge bilo koje druge strane;
- (c) od strane turističkih agencija i tuoperatora jedne strane, putem komercijalne prisutnosti u bilo kojoj drugoj strani;
- (d) od strane turističkih agencija i tuoperatora jedne strane, prisustvom fizičkih osoba strane u bilo kojoj drugoj strani.

Član 3.
Glavne definicije

1. Za potrebe ove odluke primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) "Usluge turističke agencije i turoperatora" su usluge koje za putovanja putnika pružaju turističke agencije, turoperator i slične usluge; informacije o putovanjima, savjeti i usluge planiranja; usluge vezane uz organiziranje izleta, smještaja, prevoza putnika i prtljage; usluge izdavanja karata i druge usluge uobičajene u turističkom prometu. Ove se usluge pružaju uz naknadu ili na osnovu ugovora. Ova se odluka ne odnosi i ne uključuje dobavljače koji samo nude i/ili prodaju usluge drugih pružatelja, odnosno turističkih agencija (operatora) i turoperatora.

(b) "Licenca" znači dopuštenje, formalno ili implicitno, za pružanje usluge, koje proizlazi iz postupka kojeg se osoba mora pridržavati s ciljem dokazivanja usklađenosti sa zahtjevima.

(c) "zahtjev" znači bilo koja obaveza, zabrana, uvjet ili ograničenje predviđeno zakonima, propisima ili upravnim odredbama strana ili u upravnoj praksi, pravilima profesionalnih tijela ili kolektivnim pravilima strukovnih udruženja ili drugih strukovnih organizacija, usvojenih u vršenju njihove pravne autonomije;

(d) "fizička osoba" kako je definirano u članu 1. stavu 1. tački (k) Dodatnog protokola 6;

(e) "fizička osoba druge strane" kako je definirano u članu 1. stavu 1. tački (l) Dodatnog protokola 6;

(f) "fizičke osobe strane u bilo kojoj drugoj strani" navedene u članu 2. tački (d) ove odluke su one osobe koje su zaposlenici ili imaju ugovor s turističkom agencijom ili turoperatorom druge strane, prihvatljive za pružanje relevantnih usluga, u skladu s izuzecima navedenim u Prilogu I. Dodatnog protokola 6;

(g) "pravna osoba" kako je definirano u članu 1. stavu 1. tački (m) Dodatnog protokola 6, i u mjeri u kojoj to predviđaju zakoni, propisi ili administrativne odredbe strana;

(h) "komercijalna prisutnost" kako je definirano u članu 1. stavu 1. tački (d) Dodatnog protokola 6, i u mjeri u kojoj to predviđaju zakoni, propisi ili administrativne odredbe strana;

(i) "komercijalna komunikacija" znači svaki oblik komunikacije osmišljen za promociju, direktno ili indirektno, robe, usluga ili imidža preduzeća, organizacije ili osobe koja se bavi trgovačkom, industrijskom ili obrtničkom djelatnošću ili se bavi uređenom profesijom;

(j) "Zajednički odbor": Zajednički odbor CEFTA-e;

2. Za potrebe člana 13.:

(a) "direktan i poseban rizik" znači rizik koji proizlazi direktno iz pružanja usluge turističkih agencija i turoperatora;

(b) "zdravlje i sigurnost" znači, u odnosu na potrošača ili treću osobu, sprječavanje smrti ili teške osobne ozljede;

(c) "osiguranje od profesionalne odgovornosti ili drugi oblik jednakovrijedne ili uporedive finansijske garancije" znači osiguranje ili drugi oblik finansijske garancije od strane turističke agencije ili turoperatora u vezi s potencijalnim obavezama prema potrošačima i, gdje je primjenjivo, trećim stranama, koje proizlaze iz pružanja usluge.

GLAVA II.
USLUGE KOJE PRUŽAJU TURISTIČKE AGENCIJE I
TUROOPERATERI KROZ KOMERCIJALNU
PRISUTNOST

Član 4.

Glavna načela licenciranja turističkih agencija i turoperatora

1. Strane, u svjetlu stava 5. člana 10. Dodatnog protokola 6., podvrgavaju pružanje usluga turističkih agencija i turoperatora licenci samo ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

(a) da je turistička agencija i turoperator jedne strane u mogućnosti pružati usluge pod uvjetima definiranim zakonima, propisima ili upravnim odredbama strane u kojoj pruža usluge;

(b) licenca ne diskriminira dotičnog dobavljača i temelji se na objektivnim i transparentnim kriterijima;

(c) potreba za licencom opravdana je legitimnim političkim ciljevima;

(d) cilj kojemu se teži ne može se postići pomoću manje restriktivne mjere, posebno zato što bi se a posteriori inspekcija dogodila prekasno da bi bila istinski efikasna.

Član 5.

Kriteriji za licenciranje turističkih agencija i turoperatora

1. Licence se dodjeljuju na osnovu kriterija koji onemogućuju stranama da koriste svoju ovlast procjene na proizvoljan način.

2. Kriteriji iz stava 1. su:

(a) nediskriminirajući;

(b) opravdani legitimnim političkim ciljevima;

(c) ne opterećuje više nego što je potrebno kako bi se osigurao kvalitet usluge srazmjeran cilju od javnog interesa;

(d) jasni i nedvosmisleni;

(e) utemeljeni na objektivnim i transparentnim kriterijima, kao što su kompetentnost i sposobnost pružanja usluge;

(f) unaprijed objavljeni;

(g) transparentni i dostupni.

3. Licenca turističke agencije ili turoperatora omogućuje pružanje usluga turističke agencije ili turoperatora širom strane, osim ako je ograničenje licence opravdano legitimnim političkim ciljem.

4. Licenca turističke agencije ili turoperatora izdaje se čim se dovrši registracija komercijalne prisutnosti, u svjetlu odgovarajućeg pregleda jesu li ispunjeni uvjeti za licencu.

5. Osim u slučaju dodjele licence, svaka odluka bilo koje strane, uključujući odbijanje ili povlačenje licence, bit će u potpunosti obrazložena i otvorena za žalbeni postupak u toj strani.

Član 6.

Trajanje licence turističkih agencija i turoperatora

1. Licenca izdata turističkoj agenciji ili turoperatoru ne smije se izdati na ograničeno razdoblje, osim kada:

(a) se licenca automatski obnavlja ili podliježe samo kontinuiranom ispunjavanju zahtjeva;

(b) broj dostupnih licenci ograničen je radi ispunjavanja legitimnih ciljeva politike;

(c) ograničeno razdoblje licence može se opravdati ispunjavanjem legitimnih ciljeva politike.

2. Stav 1. se ne odnosi na maksimalni period prije čijeg isteka pružatelj usluga mora početi sa obavljanjem svoje djelatnosti nakon dobijanja licence.

3. Ovaj član ne dovodi u pitanje mogućnost strana da oduzmu licence turističkim agencijama i turoperatorima kada kriteriji za licencu više nisu ispunjeni.

Član 7.

Postupci za izdavanje licenci turističkim agencijama i turoperatorima

1. Strane će osigurati da postupci licenciranja turističkih agencija i turoperatora sami po sebi ne budu ograničenje pružanja odgovarajućih usluga.

2. Licence za turističke agencije i turooperatore te relevantne formalnosti moraju biti jasne, unaprijed objavljene i takve da podnositeljima zahtjeva daju garanciju da će njihov zahtjev biti razmotren objektivno i nepristrasno.

3. Postupci i formalnosti u vezi s licencama turističkih agencija i turoperatora neće biti odvratajući i neće nepotrebno komplicirati ili odlagati pružanje odgovarajućih usluga. Oni će biti lako dostupni, a sve naknade koje podnositelji zahtjeva mogu imati u vezi svog zahtjeva moraju biti razumne i srazmjerne troškovima dotičnih postupaka licenciranja i ne smiju premašivati troškove postupaka.

4. Postupci i formalnosti u vezi s licencama turističkih agencija i turoperatora dat će podnositeljima zahtjeva garanciju da će njihov zahtjev biti obrađen što je brže moguće i, u svakom slučaju, u razumnom roku koji je unaprijed određen i javno objavljen. Rok će teći tek od trenutka podnošenja cjelokupne dokumentacije. Kada je to opravdano složenosti slučaja, strana može jednom produžiti vremenski rok, na ograničeno vrijeme. Produženje i njegovo trajanje moraju biti propisno obrazloženi i o njima će se obavijestiti podnositelj zahtjeva prije isteka prvobitnog roka.

5. U slučaju izostanka odgovora unutar vremenskog roka određenog ili produženog u skladu sa stavom 3., smatrat će se da je licenca odobrena, osim u slučaju kada zahtjev pružatelja usluge nije podnesen u skladu sa pravnim okvirom koji primjenjuje dotična strana, uključujući slučajeve kada zahtjev nije podnesen u unaprijed određenom obrascu zahtjeva, kao i u slučaju kada nedostaje bilo koja prateća dokumentacija. Ipak, mogu se uspostaviti različiti aranžmani, ako su opravdani legitimnim političkim ciljevima.

6. Strana će obavijestiti podnositelja zahtjeva pisanim putem, elektronskim putem ili javnom objavom o primitku zahtjeva. U obavijesti se navodi sljedeće:

(a) rok iz stava 4.;

(b) pravni lijekovi koji su na raspolaganju;

(c) ako je primjenjivo, izjavu da će se u slučaju izostanka odgovora u navedenom roku smatrati da je dozvola odobrena, pod uvjetima iz stava 5. ovoga člana.

7. U slučaju nepotpunog zahtjeva, podnositelj će biti u najkraćem mogućem roku obaviješten o potrebi dostavljanja dodatne dokumentacije, kao i o mogućim učincima trajanja roka iz stava 4.

8. Ako je zahtjev odbijen jer nije u skladu sa potrebnim postupcima ili formalnostima, podnositelj zahtjeva će biti obaviješten o takvom odbijanju što je prije moguće.

Član 8.

Zabranjeno umnožavanje zahtjeva za licenciranje turističkih agencija i turoperatora

1. Turističke agencije i turooperatori za podnositelje zahtjeva koji traže pristup tržištu strane putem komercijalne prisutnosti podliježu zakonima, propisima ili administrativnim odredbama te strane, uključujući pitanja koja se odnose na izdavanje licence.

2. Uvjeti za dodjelu licence putem komercijalne prisutnosti turističkim agencijama i turoperatorima koji već

imaju licencu u jednoj strani neće duplicirati zahtjeve i kontrole koji su već ispunjeni u bilo kojoj drugoj strani. Ovi zahtjevi moraju biti isti, ekvivalentni ili u osnovi uporedivi u pogledu njihove svrhe. Kontakt tačke usluga iz člana 9. Dodatnog protokola 6. i pružatelj usluga pomažu strani pružanjem svih potrebnih informacija u vezi s tim zahtjevima.

3. Ako je pristup ili pružanje usluga turističke agencije ili turoperatora u bilo kojoj drugoj strani uvjetovan posjedovanjem licence, ta će strana dopustiti komercijalnu prisutnost turističke agencije ili turoperatora nakon okončanja postupka licenciranja, bez dupliciranja zahtjeva i kontrola koje su već predmet postupka licenciranja u bilo kojoj drugoj strani.

Član 9.

Dokumenti i formalnosti

1. Ako bilo koja strana odluči o zahtjevu za licencu ili registraciju za komercijalnu prisutnost turističke agencije ili turoperatora na osnovu ove Glave, ta strana može zahtijevati dokumente i certifikate koje je već izdala bilo koja druga strana.

Strane, tijela i druge pravne osobe garantiraju povjerljivost podataka koje dobiju.

2. Ako strane zahtijevaju od turističke agencije ili turoperatora da dostavi certifikat, potvrdu ili bilo koji drugi dokument koji dokazuje da je zahtjev ispunjen, one će prihvatiti bilo koji dokument koji je izdala bilo koja strana koji je relevantan za licenciranje turističkih agencija, a koji služi jednakoj svrsi ili iz čega je jasno da je predmetni zahtjev ispunjen. One ne smiju zahtijevati da se dokument druge strane dostavi u izvornom obliku, ili kao ovjerena kopija ili kao ovjereni prevod, osim kada je takav zahtjev opravdan legitimnim ciljevima politike, uključujući javni red i sigurnost. Uprkos tome, strane mogu zahtijevati neovjerene prevode dokumenata na jednom od svojih službenih jezika.

3. U slučaju opravdanih sumnji, strana može zahtijevati od bilo koje druge strane potvrdu vjerodostojnosti potvrda i dokaza o licenci koja je već izdata u toj strani ili bilo koji dokaz o registraciji, ako takva licenca nije potrebna za pružanje tih konkretnih usluga u toj strani. Dok ne stigne potvrda vjerodostojnosti druge strane, neće teći rokovi iz člana 7. stava 4. ove odluke.

Član 10.

Zabranjeni zahtjevi za pružanje usluga turističke agencije ili turoperatora u strani

1. Strane neće uvjetovati pružanje usluga turističkih agencija i turoperatora ispunjavanjem bilo kojeg od sljedećih uvjeta:

(a) diskriminatorni zahtjevi koji se direktno ili indirektno odnose na to odakle je pružatelj usluga, u slučaju kompanija, mjesta registriranog ureda, uključujući posebno: zahtjeve da pružatelj usluga, njegovo osoblje, osobe koje imaju dionički kapital ili članove upravnih ili nadzornih tijela pružatelja usluga moraju biti fizičke osobe strane;

(b) zahtjev da pružatelj usluga, njegovo osoblje, osobe koje imaju dionički kapital ili članovi uprave ili nadzornih tijela pružatelja usluga budu fizičke osobe strane;

(c) zabrana dodatne komercijalne prisutnosti u drugim stranama ili upisa u registre ili upisa u profesionalna tijela ili udruženja drugih strana;

(d) kvantitativna ili geografska ograničenja, posebno u obliku ograničenja utvrđenih prema broju stanovnika ili minimalne geografske udaljenosti između dobavljača;

(e) obaveza dobavljača da preuzme određeni pravni oblik; u slučaju kada zakon, propisi i administrativne odredbe strane ograničavaju opseg aktivnosti određenog pravnog oblika na način koji efikasno onemogućuje dobavljača da pruži uslugu kako je definirano u članu 1(a), ovo ograničenje neće biti zabranjeno;

(f) zahtjevi kojima se utvrđuje minimalni broj zaposlenih, osim onih koji su potrebni za pružanje usluga turističkih agencija ili turoperatora. U slučaju da postoji zahtjev za minimalnim brojem zaposlenika, taj bi broj trebao biti opravdan legitimnim ciljevima politike;

(g) fiksne minimalne i/ili maksimalne naknade za usluge koje pružaju turističke agencije i turoperatora kojih se dobavljač mora pridržavati;

(h) direktna ili indirektna uključenost konkurentskih operatera, uključujući unutar savjetodavnih tijela, u dodjeli licenci ili u donošenju drugih odluka strana, s izuzetkom profesionalnih tijela i udruženja ili drugih organizacija koje su delegirale strane; ova se zabrana ne odnosi na savjetovanje s organizacijama, poput privrednih komora ili socijalnih partnera, o pitanjima koja nisu pojedinačni zahtjevi za licencu ili na savjetovanje s javnošću u cjelini;

(i) obaveza pružanja ili učestvovanja u finansijskoj garanciji ili sklapanja osiguranja samo od pružatelja ili tijela s poslovnim nastanom u strani, osim ako nije drugačije predviđeno relevantnim zakonima, propisima i administrativnim odredbama dotične strane u području finansijskih i povezanih usluga (CPC 71). Ovo neće uticati na mogućnost strane da zahtijeva osiguranje ili finansijske garancije kao takve, niti će uticati na zahtjeve koji se odnose na učestvovanje u fondu kolektivne naknade, na primjer za članove profesionalnih tijela ili organizacija;

(j) obavezu predregistracije, određeno razdoblje, u registre u strani ili prethodnog obavljanja djelatnosti tokom određenog razdoblja u strani.

GLAVA III.

PRIVREMENO PRUŽANJE USLUGA OD STRANE TURISTIČKE AGENCIJE ILI TUOPERATERA JEDNE STRANE KROZ PRISUTNOST FIZIČKIH OSOBA STRANE U BILO KOJOJ DRUGOJ STRANI

Član 11.

Načelo usluga koje privremeno pružaju turističke agencije i turoperatora kroz prisutnost fizičkih osoba strane u bilo kojoj drugoj strani

1. Odredbe ove glave primjenjivat će se samo ako turistička agencija ili turoperator jedne strane pruža privremene usluge putem prisutnosti fizičkih osoba strane u bilo kojoj drugoj strani u skladu s članom 8. Dodatnog protokola 6.

2. Strane će poštovati pravo turističkih agencija i turoperatora da privremeno pružaju usluge kretanjem fizičkih osoba u skladu s obavezama u Dodatnom protokolu 6, u skladu s izuzećem predviđenim u Prilogu I. Dodatnog protokola 6.

3. Strane ne mogu privremeno pružanje usluga turističke agencije ili turoperatora uvjetovati ispunjavanjem zahtjeva koji ne poštuju sljedeća načela:

(a) nediskriminacija: zahtjev ne smije biti ni direktno ni indirektno diskriminirajući s obzirom na to je li dobavljač fizička osoba druge strane ili, u slučaju pravnih osoba, s obzirom na stranu u kojoj pružaju usluge putem komercijalne prisutnosti;

(b) nužnost: zahtjev mora biti opravdan razlozima javne politike, javne sigurnosti, javnog zdravlja ili zaštite okoliša;

(c) proporcionalnost: zahtjevi ne bi trebali biti teži nego što je potrebno za osiguranje kvaliteta usluge; zahtjevi moraju biti prikladni za postizanje željenog cilja i ne smiju prelaziti ono što je potrebno za postizanje tog cilja.

4. Strane ne mogu ograničiti privremenu ponudu usluga od strane turističkih agencija i turoperatora jedne strane kroz prisutnost fizičkih osoba strane u bilo kojoj drugoj strani nametanjem bilo kojeg od sljedećih zahtjeva:

(a) obavezu turističke agencije ili turoperatora da pruža usluge kroz komercijalnu prisutnost u strani;

(b) obavezu turističke agencije ili turoperatora da od strane dobije licencu uključujući upis u registar ili registraciju kod stručnog tijela ili udruženja u strani;

(c) zabranu turističkim agencijama ili turoperatorima da uspostave određeni oblik ili vrstu infrastrukture u strani, uključujući ured ili komore, koje su dobavljaču potrebne za pružanje dotičnih usluga;

(d) primjenu posebnih ugovornih aranžmana između pružatelja i potrošača koji sprečavaju ili ograničavaju pružanje usluga od strane fizičkih osoba;

(e) zahtjevi, osim onih potrebnih za zdravlje i sigurnost na radu, koji utječu na korištenje opreme i materijala koji su sastavni dio isporučene usluge;

(f) ograničenja slobode pružanja usluga iz člana 1. Priloga II. ove odluke.

5. Strane kojima turistička agencija ili turoperator privremeno isporučuju svoje usluge u skladu s ovim članom i članom 8. Dodatnog protokola 6 neće biti spriječene u postavljanju zahtjeva u pogledu pružanja specifične uslužne djelatnosti, ako su oni opravdani razlozima javnog reda, javne sigurnosti, javnog zdravlja ili zaštite okoliša, a u skladu sa stavom 1.

Član 12.

Prethodna izjava za privremeno pružanje usluga turističke agencije i turoperatora u bilo kojoj drugoj strani

1. Strana može zahtijevati od turističke agencije ili turoperatora koji imaju licencu ili zakonito pružaju usluge u drugim stranama u skladu s ovim članom i članom 8. Dodatnog protokola 6, koji žele pružiti privremenu uslugu u toj strani, da podnese prethodnu pisanu izjavu o podacima o fizičkoj osobi strane koja će pružati relevantne usluge turističkih agencija i turoperatora u drugoj strani. Takva se izjava podnosi svaki put kada dobavljač usluga namjerava pružati usluge u toj strani.

2. Dotični dobavljač treba podnijeti prethodnu izjavu iz stava 1. ovog člana u razumnom roku prije privremene isporuke usluge u drugoj strani u skladu s modelom iz Priloga ovoj odluci; sadržaj i informacije koje se traže Prilogom nisu obavezujuće već optimalne. Strane mogu izmijeniti obrazac u Prilogu ove odluke, u skladu sa svojim zakonima, propisima i upravnim odredbama.

3. Prethodna izjava podnosi se elektronskim putem direktno drugoj strani.

4. U gornjoj prethodnoj izjavi navode se pojedinosti o identitetu podnositelja zahtjeva, podaci za kontakt i podaci o mjestu, vremenu i trajanju usluge u drugoj strani. Strana može zahtijevati da se uz izjavu priloži:

(a) certifikat strane u kojoj turistička agencija ili turoperator pruža usluge putem komercijalne prisutnosti, da osoba zakonito pruža dotične usluge i da joj nije zabranjeno,

čak ni privremeno, pružanje usluga turističke agencije ili turoperatora u vrijeme izdavanje ove potvrde;

(b) informacije o osiguranju od profesionalne odgovornosti ili garanciju za zaštitu potrošača predmetnih usluga i, zavisno od slučaja, protiv trećih strana, relevantne za pružanje specifičnih usluga; i

(c) podatke o korištenju infrastrukture u drugoj strani, u mjeri u kojoj je to potrebno za pružanje određene privremene usluge.

5. U slučaju da strana zahtijeva prethodnu izjavu opisanu u stavu 1. ovog člana, o tome će obavijestiti druge strane putem kontakt-tačaka.

6. U slučaju da strana koja primi prethodnu izjavu dobije potvrdu od druge strane da zainteresirana turistička agencija ili turoperator ne pruža legalno usluge u drugoj strani, ili je licenca opozvana iz bilo kojeg razloga, oni mogu uskratiti pružanje usluga.

GLAVA IV. KVALITET USLUGA TURISTIČKIH AGENCIJA I TUOPERATORA

Član 13.

Osiguranje od profesionalne odgovornosti ili drugi oblik jednakovrijedne ili uporedive finansijske garancije

1. Strane mogu osigurati da turističke agencije i turoperator čije usluge predstavljaju direktan i poseban rizik za zdravlje ili sigurnost potrošača ili treće osobe, ili za finansijsku sigurnost potrošača, se pretplate na osiguranje od profesionalne odgovornosti koje odgovara prirodi i opsegu rizika, ili pružiti drugi oblik jednakovrijedne ili uporedive finansijske garancije koja je jednakovrijedna ili u biti uporediva u pogledu svoje svrhe.

2. Kada turistička agencija ili turoperator iz strane pruža usluge putem komercijalne prisutnosti u bilo kojoj drugoj strani, strane ne smiju zahtijevati dodatno osiguranje od profesionalne odgovornosti ili drugi oblik jednakovrijedne ili uporedive finansijske garancije od dobavljača ako je on već pokriven u drugoj strani garancijom koja je jednakovrijedna ili u biti uporediva u pogledu svoje svrhe i pokrića koje pruža u smislu osiguranog rizika, osigurane svote ili gornje granice za garanciju i mogućih isključenja iz pokrića. Ako je jednakovrijednost samo djelimična, strane mogu zahtijevati dodatnu garanciju za pokrivanje onih aspekata koji nisu pokriveni u drugoj strani. Strane će djelovati na gore opisani način, osim ako nije drugačije određeno zakonima, propisima i upravnim odredbama relevantne strane.

3. Kada strana zahtijeva od turističkih agencija ili turoperatora koji pružaju usluge kroz komercijalnu prisutnost u bilo kojoj drugoj strani da sklope osiguranje od profesionalne odgovornosti ili da pruže druge garancije, ta strana prihvata kao dostatan dokaz takvo osiguranje izdato od strane kreditnih institucija i osiguravajućih društava s registriranim uredom u drugoj strani, osim ako je drugačije određeno zakonima, propisima i upravnim odredbama relevantne strane u području osiguranja, finansija kao i povezanih usluga (ZKP 71).

Član 14.

Komercijalne komunikacije turističkih agencija i turoperatora

1. Strane će ukloniti sve potpune zabrane komercijalne komunikacije turističkih agencija i turoperatora.

2. Strane će osigurati da komercijalna komunikacija turističkih agencija i turoperatora bude u skladu s profesionalnim pravilima, koja se posebno odnose na

nezavisnost, dostojanstvo i integritet profesije, kao i na profesionalnu tajnu, na način koji je u skladu s posebnom prirodom konkretne usluge. Profesionalna pravila o komercijalnim komunikacijama moraju biti nediskriminirajuća, opravdana važnim razlogom koji se odnosi na javni interes i srazmjerna.

Član 15.

Multidisciplinarne aktivnosti

Strane će osigurati da turističke agencije i turoperator ne podliježu zahtjevima koji ih obavezuju na isključivo obavljanje određene aktivnosti ili koji ograničavaju zajedničko ili partnersko obavljanje različitih aktivnosti.

GLAVA V. ADMINISTRATIVNA SARADNJA I ODGOVORNOST ZA PROVOĐENJE

Član 16.

Uzajamna pomoć strana - opće obaveze

1. Strane će jedna drugoj pružati odgovarajuću pomoć putem kontakt-tačke za usluge i uspostaviti će mjere za efikasnu međusobnu saradnju, s ciljem osiguravanja nadzora dobavljača i usluga koje pružaju.

2. Kontakt-tačke za usluge svake strane blisko će sarađivati i pružati pomoć jedna drugoj kako bi se olakšala primjena ove odluke. One će osigurati povjerljivost informacija koje razmjenjuju.

3. Zahtjevi za informacijama moraju biti propisno obrazloženi, posebno navođenjem razloga zahtjeva. Razmijenjene informacije koristit će se samo u vezi s predmetom za koji su zatražene.

4. U slučaju zaprimanja zahtjeva za pomoć putem kontakt-tačaka za usluge bilo koje strane, strane će osigurati da turističke agencije i turoperator koji su tamo komercijalno prisutni, svojim kontakt-tačkama za usluge pruže sve informacije potrebne za nadzor njihovih aktivnosti u skladu s njihovim zakonima, propisima i administrativnim odredbama.

5. U slučaju poteškoća u udovoljavanju zahtjevu za informacijama, dotična će strana putem kontakt-tačke za usluge brzo obavijestiti kontakt-tačku za usluge druge strane koja je podnijela zahtjev u cilju pronalaženja rješenja.

Član 17.

Opće obaveze za strane gdje turistička agencije ili turoperator pružaju usluge putem komercijalne prisutnosti

1. U pogledu turističke agencija i turoperatora koji pružaju usluge putem prisutnosti fizičkih osoba strane u drugoj strani, u skladu sa stavom 2. tačkom d) Dodatnog protokola 6, strana svoje komercijalne prisutnosti dostavlja informacije putem svoje kontakt-tačke za usluge o turističkim agencijama i turoperatorima kada to zatraži druga ugovorna strana i, posebno, potvrdu da turistička agencija ili turoperator pružaju usluge putem tamošnje komercijalne prisutnosti i, prema njihovim saznanjima, ne obavljaju svoje aktivnosti na nezakonit način.

2. Strana komercijalne prisutnosti preduzet će provjere, inspekcije i istrage koje je zatražila druga strana te će je obavijestiti putem svoje kontakt-tačke za usluga o rezultatima i preduzetim mjerama. Pritom će strane djelovati u mjeri u kojoj to dopuštaju ovlasti koje su im dodijeljene u njihovoj strani. Strane mogu odlučiti o najprikladnijim mjerama koje će se preduzeti u svakom pojedinačnom slučaju kako bi se ispunio zahtjev druge strane.

3. Nakon sticanja stvarnih saznanja o bilo kakvom ponašanju ili posebnim radnjama turističke agencije ili turoperatora koji pružaju usluge putem komercijalne prisutnosti u strani koja pruža usluge u drugoj strani, koja bi, prema njezinom saznanju, mogla prouzrokovati ozbiljnu štetu zdravlju ili sigurnosti osoba ili okolišu, strana u kojoj je dobavljač komercijalno prisutan dužna je putem svoje kontakt-tačke za usluge obavijestiti sve kontakt-tačke za usluge svih drugih strana u najkraćem mogućem roku.

Član 18.

Nadzor strane u kojoj turistička agencija ili turoperator pruža usluge putem komercijalne prisutnosti u slučaju pružanja usluga u bilo kojoj drugoj strani

1. U pogledu slučajeva koji nisu obuhvaćeni članom 19. stavom 1., strane komercijalne prisutnosti turističke agencije ili turoperatora osigurati će da se usklađenost s njihovim zahtjevima nadzire u skladu s ovlaštenjima nadzora predviđenim njihovim zakonima, propisima ili administrativnim odredbama, posebno putem nadzornih mjera na mjestu komercijalne prisutnosti turističke agencije ili turoperatora.

2. Strane komercijalne prisutnosti turističke agencije ili turoperatora neće se suzdržavati od preduzimanja nadzornih ili izvršnih mjera na temelju toga što je usluga turističke agencije ili turoperatora isporučena ili je prouzrokovala štetu u drugoj strani.

3. Obaveza utvrđena u stavu 1. ne podrazumijeva obavezu strane komercijalne prisutnosti turističke agencije ili turoperatora da provodi činjenične provjere i kontrole u strani u kojoj se usluga pruža. Takve provjere i kontrole provodi strana u kojoj turistička agencija ili turoperator privremeno pruža usluge na zahtjev strane svoje komercijalne prisutnosti, u skladu s članom 19.

Član 19.

Nadzor strane u kojoj se usluga pruža u slučaju pružanja usluga turističke agencije ili turoperatora u bilo kojoj drugoj strani

1. U pogledu zahtjeva koji se mogu nametnuti u skladu sa stavovima 4. i 5. člana 11., strana u kojoj se usluga pruža odgovorna je za nadzor aktivnosti turističke agencije ili turoperatora. Strana u kojoj se pružaju usluge turističke agencije ili turoperatora:

(a) preduzima sve potrebne mjere kako bi osigurala da dobavljač ispunjava te zahtjeve u pogledu pristupa i obavljanja djelatnosti;

(b) će provoditi provjere, inspekcije i istrage potrebne za nadzor pružene usluge.

2. U pogledu zahtjeva koji nisu navedeni u stavu 1., kada se turistička agencija ili turoperator seli u drugu stranu uz prisustvo fizičke osobe strane, prema članu 8. Dodatnog protokola 6, radi pružanja usluge bez potrebe tamošnje komercijalne prisutnosti, strana će učestvovati u nadzoru dobavljača u skladu sa stavovima 3. i 4. ovog člana.

3. Na zahtjev strane komercijalne prisutnosti turističke agencije ili turoperatora, strane u kojima se pružaju usluge turističke agencije ili turoperatora izvršit će sve provjere, inspekcije i istrage potrebne za osiguranje efikasnog nadzora strane nad njezinom komercijalnom prisutnošću. Strane mogu odlučiti o najprikladnijim mjerama koje će se preduzeti u svakom pojedinačnom slučaju kako bi se ispunio zahtjev strane za njezinom komercijalnom prisutnošću.

4. Strana u kojoj se pružaju usluge turističke agencije ili turoperatora može na vlastitu inicijativu provesti provjere, inspekcije i istrage na licu mjesta, pod uvjetom da te provjere, inspekcije ili istrage nisu diskriminatorne, nisu motivirane činjenicom da pružatelj usluga ima svoju komercijalnu prisutnost u bilo kojoj drugoj strani i da su proporcionalne.

Član 20.

Mehanizam upozorenja

1. Ako strana sazna za ozbiljne specifične radnje ili okolnosti u vezi s uslužnom djelatnošću turističke agencije ili turoperatora koje bi mogle prouzrokovati ozbiljnu štetu zdravlju ili sigurnosti osoba ili okolišu u strani ili u drugim stranama, ta strana će obavijestiti kontakt-tačku za usluge strane o svojoj komercijalnoj prisutnosti i dotičnu kontakt-tačku za usluge druge strane u najkraćem mogućem roku.

Član 21.

Pristup informacijama

1. Strane će osigurati da se sljedeće informacije razmjenjuju putem kontakt-tačaka za usluge, iz člana 9. Dodatnog protokola 6 i da su dostupne javnosti:

(a) kontakt-podatke relevantnih tijela strana koja su odgovorna za turističke agencije i turooperatore;

(b) zahtjeve licenciranja i postupke za pružanje usluga turističkih agencija i turoperatora u strani, uključujući sve povezane dokumente koje odgovarajući dobavljači moraju dostaviti stranama;

(c) pojednosti o načinu podnošenja žalbe, prema zakonima, propisima i upravnim odredbama strane, na odluke donesene u vezi s ovom odlukom;

(d) u slučaju da je potrebna prethodna izjava, svi relevantni podaci, uključujući rokove, adresu i poseban obrazac prethodne izjave za pružanje usluga turističkih agencija prema članu 8. Dodatnog protokola 6, a prema modelu deklaracija iz Priloga za pružanje ovih usluga od strane turističke agencije ili turoperatora.

2. Kontakt-tačka za usluge svih strana osigurava da se informacije iz stava 1. korisnicima pruže na jasan i sveobuhvatan način, da su lako dostupne na daljinu i elektronskim putem te da se ažuriraju.

GLAVA VI.

OSTALE ODREDBE

Član 22.

Izvještaji

1. Strane će svake godine CEFTA tijelu nadležnom za trgovinu uslugama poslati izvještaj o primjeni ove odluke. Osim općih zapažanja, izvještaj će sadržavati statističke podatke o pružanju usluga turističkih agencija i turoperatora jedne strane, kroz prisutnost fizičkih osoba strane u bilo kojoj drugoj strani, u skladu s Glavom III. i Dodatnim protokolom 6 (član 2. tačka d)) i informacije o pružanju usluga od strane turističkih agencija i turoperatora jedne strane putem komercijalne prisutnosti u bilo kojoj drugoj strani (član 2. tačka c)). Izvještaj će sadržavati i opis glavnih problema koji proizlaze iz primjene ove odluke.

2. Svake tri godine CEFTA Sekretarijat objavit će izvještaj o provođenju ove odluke. Strane će osigurati sve potrebne informacije za pripremu tog izvještaja.

Član 23.

Klauzula o odstupanju

Ako se za primjenu jedne od odredbi ove odluke strana susreće s većim poteškoćama u određenom području, CEFTA tijelo nadležno za trgovinu uslugama ispitat će te poteškoće u saradnji s dotičnom stranom.

Prema potrebi, Zajednički odbor, djelujući na preporuku CEFTA tijela nadležnog za trgovinu uslugama, može dotičnoj strani dopustiti odstupanje od relevantne odredbe na ograničeno vremensko razdoblje.

Član 24.

Transpozicija

Strane će donijeti zakone, propise i administrativne odredbe potrebne za usklađivanje s ovom odlukom najkasnije dvije godine nakon donošenja ove odluke.

Član 25.

Prilozi

Prilog I i II sastavni su dio ove odluke.

Član 26.

Završne odredbe

1. Ova odluka podliježe ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju u skladu sa zahtjevima predviđenim zakonima, propisima i administrativnim odredbama strana. Instrumenti

ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja bit će pohranjeni kod depozitara.

2. Ova odluka stupa na snagu tridesetog dana nakon polaganja treće isprave o ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju.

3. Za svaku stranu koja položi svoj instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja nakon datuma polaganja trećeg instrumenta ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja, ova odluka stupa na snagu tridesetog dana nakon što ta strana položi svoj instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja.

4. Ako njezini pravni zahtjevi dopuštaju, strana može privremeno primjenjivati ovu odluku dok ta strana ne položi svoj instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja u skladu sa stavom 1. O svakoj privremenoj primjeni ove odluke obavijestit će se depozitar.

Ovu su odluku donijele sve CEFTA strane u prisutnosti svojih predstavnika, osim Albanije, koja je izrazila rezervu u pogledu ispunjavanja domaćih pravnih uvjeta za donošenje ove odluke. Ova će se odluka smatrati donesenom 9. oktobra 2024. nakon što Albanija potvrdi depozitaru da su ispunjeni njezini domaći pravni uvjeti za donošenje ove odluke te će stupiti na snagu u skladu s članom 26. stavom 2. ove odluke.

Sastavljeno u Beogradu, 9. oktobra 2024. godine, u jednom vjerodostojnom primjerku na engleskom jeziku, koji će biti pohranjen kod depozitara CEFTA-e 2006, koji će ovjerene kopije dostaviti svim CEFTA stranama.

PRILOG I.

**Obrazac prethodne izjave za privremeno pružanje usluga turističke agencije i
turoperatora u bilo kojoj drugoj Strani, u skladu s Glavom III ove odluke**

**OBRAZAC IZJAVE ZA PRIVREMENO PRUŽANJE USLUGA
OD STRANE TURISTIČKE AGENCIJE ILI
TUROPERATERA U BILO KOJOJ DRUGOJ STRANI**

Sljedeću prethodnu izjavu treba dostaviti, potpisanu i skeniranu, elektronskim putem drugoj strani.

Sadržaj prethodne izjave može se izmijeniti u skladu sa zakonima, propisima i administrativnim odredbama svake strane; sljedeće je obrazac koji strane mogu koristiti:

ZA: Stranu primateljica

A. Lični podaci

1. Prezime:
2. Ime:
3. Patronim:
4. CEFTA strana:
4. Identifikacijski dokument:

B. kontakt informacije*

1. Telefon - fiksni/mobilni:
2. Faks:
3. e-mail adresa:

C. Profesionalne informacije

1. Strana u kojoj je dobavljač komercijalno prisutan:
2. Zanimanje/djelatnost koju obavljam u strani zakonitog osnivanja (i za koju imam pravne kvalifikacije):
3. Zanimanje/djelatnost koju želim privremeno i povremeno obavljati u (*strana primateljica*):

D. Elementi osiguravajućeg pokrića za profesionalnu odgovornost: (opcionalno)

1. Naziv osiguravajućeg društva:
2. Broj ugovora o osiguranju:
3. Iznos mog osiguranja je:

E. Ostali potrebni podaci

A) Ovo je prvi put da pružam usluge na privremenoj i povremenoj osnovi, u skladu s članom 8. Dodatnog protokola 6 u (*strana primateljica*) i namjeravam ga prakticirati tokom kalendarske godine, za vremenski period, u (adresa);
ili

B) Pružao sam usluge u prošlosti i to u kalendarskoj godini, za period
....., u (mjesto), moja situacija se nije promijenila, što proizlazi
iz mojih već predanih popratnih dokumenata i ova izjava podliježe godišnjem obnavljanju.

U prilogu dostavljam sljedeće potrebne popratne dokumente¹

A) kopija identifikacijskog dokumenta;

B) prevedena i izvorna potvrda strane u kojoj imam svoju komercijalnu prisutnost da tamo
zakonito pružam usluge turističke agencije ili turoperatora i da mi nije zabranjeno, čak ni
privremeno, obavljanje tih djelatnosti u trenutku izdavanja dozvole. U slučaju da ugovorna
strana ne pruži takvu licencu za određenu aktivnost, dostavit ću dokaz o svojoj uključenosti u
određenu aktivnost koju je izdala strana, a izjavljujem da ću je osigurati prije pružanja usluga
u drugoj strani;

C) ekvivalentni/odgovarajući dokument o kaznenoj evidenciji koji je izdala strana njene
komercijalne prisutnosti, iz kojeg proizlazi da dotična osoba nije neopozivo osuđena za
sljedeća kaznena djela: zatvorska kazna za špijunažu, širenje lažnih vijesti, silovanje,
zavođenje, iskorištavanje u svrhu prostitucije, trgovina ljudima, krađa, pljačka, iznuda,
prijevarama, krijumčarenje, kršenje propisa o drogama.

VAŽNA OBAVIJEST:

U slučaju pravne osobe:

a) popratna dokumentacija, A) i C) podnosi se na ime zakonskog zastupnika turističke agencije
ili turoperatora;

(b) ostali detalji zahtjeva podnose se u ime pravne osobe i prilagođavaju se njegovoj prirodi.

**Dodatne informacije*

¹Za privremeno obavljanje usluga turističkih agencija i turoperatora jednokratno se uz prijavu dostavljaju sljedeći dokumenti. U slučaju ponavljanja aktivnosti podnosi se samo privremena službena deklaracija bez dodatne popratne dokumentacije, osim ako je došlo do promjene statusa predmetnog dobavljača.

Svi popratni dokumenti koji se moraju dostaviti moraju biti napisani na službenom jeziku strane primateljice. Potvrde i dozvole koje je izdala bilo koja druga strana popraćeni su jednostavnim prevodom na službeni jezik strane primateljice. Ako strana ne izda tražene popratne dokumente/potvrde ili oni ne pokrivaju sva pitanja, oni će biti zamijenjeni svečanom izjavom dotične osobe, koju će dati pred nadležnim upravnim tijelom, javnim bilježnikom ili sudskim tijelom, u kojoj se navodi da tražene dokumente/potvrde ne izdaje strana. Gore navedeni dokumenti izdaju se najkasnije tri mjeseca prije podnošenja strani primateljici.

PRILOG II.

Zaštita i prava potrošača za usluge koje pružaju turističke agencije i turoperatori

Član 1.

Zabranjena ograničenja

1. Strane ne smiju bilo kojem potrošaču usluga koje pružaju turističke agencije i turoperatori nametati zahtjeve koji ograničavaju korištenje usluge koju pruža turistička agencija ili turoperator koji je komercijalno prisutan u drugoj strani, a posebno sljedeće zahtjeve:
 - (a) obaveza dobijanja dozvole od ili iznošenja izjave toj strani;
 - (b) diskriminirajuća ograničenja dodjele finansijske pomoći zbog činjenice da je turistička agencija ili turoperator komercijalno prisutan u drugoj strani ili zbog lokacije mjesta na kojem se usluga pruža.

Član 2.

Načelo nediskriminacije

1. Strane će osigurati da korisnici usluga koje pružaju turističke agencije i turoperatori koji su komercijalno prisutni u strani ne podliježu diskriminirajućim zahtjevima jer su fizičke ili pravne osobe druge strane.
2. Strane će osigurati da opći uvjeti pružanja usluga turističke agencije ili turoperatora, koje pružatelj stavlja na raspolaganje široj javnosti, ne sadrže diskriminirajuće odredbe koje se odnose na potrošača kao fizičku osobu druge strane, ali ne isključujući mogućnost predviđanja razlika u uvjetima pristupa kada su te razlike direktno opravdane objektivnim kriterijima.

Član 3.

Pomoć za potrošače

1. Strane će osigurati da potrošači usluga koje pružaju turističke agencije i turoperatori strane, mogu u svojoj strani boravišta, dobiti sljedeće informacije:
 - (a) opće informacije o zahtjevima koji se primjenjuju u drugoj strani u vezi s pristupom i pružanjem uslužnih djelatnosti turističke agencije i turoperatora, posebno onih koji se odnose na zaštitu potrošača; i
 - (b) opće informacije o raspoloživim pravnim sredstvima u slučaju spora između određenog pružatelja usluga i korisnika njegovih usluga.

Član 4.

Načela informiranja o pružateljima usluga turističkih agencija i turoperatora

1. Strane će osigurati da turističke agencije i turoperatori s komercijalnom prisutnošću u strani stave sljedeće informacije na raspolaganje korisniku relevantnih usluga:
 - (a) naziv dobavljača, njegov pravni status i oblik, geografsku adresu na kojoj ima svoju komercijalnu prisutnost ili nastan i pojedinosti koje mu omogućuju brzi kontakt i direktnu komunikaciju i, zavisno od slučaja, elektronskim putem;

- (b) ako je turistička agencija ili turoperator registriran u trgovačkom ili drugom sličnom javnom registru strane, naziv tog registra i registarski broj dobavljača ili ekvivalentno sredstvo identifikacije u tom registru;
 - (c) ako djelatnost turističke agencije ili turoperatora podliježe licenci, pojedinosti o licenci i odgovarajućoj strani;
 - (d) ako turistička agencija ili turoperator pruža usluge koje podliježu PDV-u, identifikacijski porezni broj ili bilo koji relevantni broj naveden u poreznom regulatornom okviru strane;
 - (e) svako stručno tijelo ili slična institucija kod koje je turistička agencija ili turoperator registriran;
 - (f) opći uvjeti i klauzule, ako postoje, koje koristi turistička agencija ili turoperator;
 - (g) postojanje ugovornih klauzula, ako postoje, koje koristi turistička agencija ili turoperator u vezi sa zakonom, propisima i administrativnim odredbama primjenjivim na ugovor i/ili nadležne sudove;
 - (h) postojanje garancije nakon prodaje, ako postoji;
 - (i) cijenu usluge, pri čemu je cijena unaprijed određena od strane turističke agencije i turoperatora za određenu vrstu usluge;
 - (j) glavne karakteristike usluga koje pružaju turističke agencije i turoperator, ako već nisu vidljive iz konteksta;
 - (k) osiguranje, odnosno garancije iz člana 13. Odluke, a posebno podatke za kontakt osiguravatelja odnosno garanta i pokriće.
2. Strane će osigurati da informacije iz stava 1., prema preferencijama turističke agencije i turoperatora:
- (a) isporučuje dobavljač na vlastitu inicijativu;
 - (b) su lako dostupna potrošaču na mjestu gdje se pružaju relevantne usluge ili sklapa ugovor;
 - (c) potrošač im može lako pristupiti elektronski putem adrese koju dostavlja dobavljač;
 - (d) se pojavljuju u svim informativnim dokumentima koje potrošaču dostavlja dobavljač, a koji navode detaljan opis usluge koju pruža.
3. Strane će osigurati da, na zahtjev potrošača, turističke agencije i turoperator dostave sljedeće dodatne informacije:
- (a) ako turistička agencija ili turoperator nije unaprijed odredio cijenu za određenu vrstu usluge, cijenu usluge ili, ako se ne može dati tačna cijena, način izračuna cijene kako bi se mogla provjeriti od strane potrošača, ili dovoljno detaljnu procjenu;
 - (b) informacije o njihovim multidisciplinarnim aktivnostima i partnerstvima koja su direktno povezana s predmetnom uslugom te o mjerama preduzetim za izbjegavanje sukoba interesa. Te informacije moraju biti uključene u svaki informativni dokument u kojem dobavljači daju detaljan opis svojih usluga;
 - (c) svi kodeksi ponašanja kojima podliježu turističke agencije i turoperator i adresa na kojoj se ti kodeksi mogu pregledati elektronskim putem, uz navođenje dostupne jezične verzije;
 - (d) ako turistička agencija ili turoperator podliježe kodeksu ponašanja, ili je član strukovnog udruženja ili strukovnog tijela koji predviđa pribjegavanje vanskudskim načinima rješavanja sporova, informacije u tom pogledu. Konkretni dobavljač navodi kako pristupiti detaljnim informacijama o karakteristikama i uvjetima za korištenje vanskudskih načina rješavanja sporova.

4. Strane će osigurati da informacije koje turistička agencija i turoperator moraju pružiti u skladu s ovim prilogom budu dostupne ili saopćene na jasan i nedvosmislen način i pravovremeno prije sklapanja ugovora ili, ako ne postoji pisani ugovor, prije nego što se isporuče odgovarajuće usluge.
5. Zahtjevi za informacijama navedeni u ovom prilogu dodati su zahtjevima koji su već predviđeni za regulatorni okvir strana i ne sprječavaju strane da nametnu dodatne zahtjeve za informacijama, primjenjive na turističke agencije i turooperatore s njihovom komercijalnom prisutnošću u istima.

ODLUKA
ZAJEDNIČKOG ODBORA SREDNJOEUROPSKOG
SPORAZUMA O SLOBODNOJ TRGOVINI BROJ 6/2024
O OLAKŠAVANJU TRGOVINE USLUGAMA KOJE
PRUŽAJU TURISTIČKE AGENCIJE I TUROPERATORI

usvojena 9. listopada 2024.

Preambula

Zajednički odbor,

Uzimajući u obzir članak 40.4. Priloga 1 Sporazuma o izmjeni i pristupanju Srednjoeuropskom sporazumu o slobodnoj trgovini, sastavljenom u Bukureštu 19. prosinca 2006. ("CEFTA 2006");

Uzimajući u obzir Dodatni protokol 6 o trgovini uslugama ("DP 6");

Uzimajući u obzir Ministarski zaključak s 14. sastanka Zajedničkog odbora koji je održan u Sarajevu 16. prosinca 2020. za pokretanje regulatorne suradnje u turizmu u cilju rješavanja ključnih prepreka u ovom sektoru, uključujući uvođenje priznavanja licenci na temelju pravila i prakse EU-e.

Prepoznajući da će liberalizacija i roba i usluga u okviru Srednjoeuropskog sporazuma o slobodnoj trgovini djelovati kao put za postizanje ciljeva gospodarskoga razvoja i rasta u CEFTA-i širenjem mogućnosti ulaganja i proizvodnje unutar CEFTA-e;

U želji da stvore povoljne uvjete za razvoj i diversifikaciju trgovine između strana i za promicanje komercijalne i gospodarske suradnje u uslugama;

Naglašavajući ciljeve promicanja regulatornog usklađivanja zakona, propisa ili administrativnih odredaba CEFTA strana s legislativom EU-e;

Nastojeći razviti Zajedničko tržište po uzoru na pravnu stečevinu EU, osobito Direktivu 2006/123/EC Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2000. o uslugama na unutarnjem tržištu;

Nastojeći olakšati pružanje usluga turističkim agencijama i turoperatorima koji nude turističke usluge u drugim stranama radi promicanja uravnoteženog razvoja turizma u CEFTA-i;

odlučio je kako slijedi

GLAVA I.

OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Svrha

1. Ovom odlukom uspostavljaju se discipline koje olakšavaju trgovinu uslugama turističkih agencija i turoperatora

i osiguravaju da mjere strana koje se odnose na zahtjeve i postupke licenciranja turističkih agencija i turoperatora ne predstavljaju nepotrebne prepreke trgovini uslugama.

Članak 2.

Opseg i pokrivenost

Ova se odluka primjenjuje na sve mjere koje su usvojile ili zadržale strane koje utječu na pružatelje usluga strane, u smislu stavka 2. članka 2. Dodatnog protokola 6, koji žele pružati usluge turističkih agencija i turoperatora (CPC 7471):

- (a) od jedne strane do bilo koje druge strane;
- (b) u jednoj strani korisniku usluge bilo koje druge strane;
- (c) od strane turističkih agencija i turoperatora jedne strane, putem komercijalne prisutnosti u bilo kojoj drugoj strani;
- (d) od strane turističkih agencija i turoperatora jedne strane, prisustvom fizičkih osoba strane u bilo kojoj drugoj strani.

Članak 3.

Glavne definicije

1. Za potrebe ove odluke primjenjuju se sljedeće definicije:

(a) "Usluge turističke agencije i turoperatora" su usluge koje za putovanja putnika pružaju turističke agencije, turoperator i slične usluge; informacije o putovanjima, savjeti i usluge planiranja; usluge vezane uz organiziranje izleta, smještaja, prijevoza putnika i prtljage; usluge izdavanja karata i druge usluge uobičajene u turističkom prometu. Ove se usluge pružaju uz naknadu ili na temelju ugovora. Ova se odluka ne odnosi i ne uključuje dobavljače koji samo nude i/ili prodaju usluge drugih pružatelja, odnosno turističkih agencija (operatora) i turoperatora.

(b) "Licenca" znači dopuštenje, formalno ili implicitno, za pružanje usluge, koje proizlazi iz postupka kojeg se osoba mora pridržavati s ciljem dokazivanja usklađenosti sa zahtjevima.

(c) "zahtjev" znači bilo koja obveza, zabrana, uvjet ili ograničenje predviđeno zakonima, propisima ili upravnim odredbama strana ili u upravnoj praksi, pravilima profesionalnih tijela ili kolektivnim pravilima strukovnih udruženja ili drugih strukovnih organizacija, usvojenih u vršenju njihove pravne autonomije;

(d) "fizička osoba" kako je utvrđeno u članku 1. stavku 1. točki (k) Dodatnog protokola 6;

(e) "fizička osoba druge strane" kako je utvrđeno u članku 1. stavku 1. točki (l) Dodatnog protokola 6;

(f) "fizičke osobe strane u bilo kojoj drugoj strani" navedene u članku 2. točki (d) ove odluke su one osobe koje su

zaposlenici ili imaju ugovor s turističkom agencijom ili turoperatorom druge strane, prihvatljive za pružanje relevantnih usluga, sukladno izuzecima navedenim u Prilogu I Dodatnog protokola 6;

(g) "pravna osoba" kako je utvrđeno u članku 1. stavku 1. točki (m) Dodatnog protokola 6, i u mjeri u kojoj to predviđaju zakoni, propisi ili administrativne odredbe strana;

(h) "komercijalna prisutnost" kako je utvrđeno u članku 1. stavku 1. točki (d) Dodatnog protokola 6, i u mjeri u kojoj to predviđaju zakoni, propisi ili administrativne odredbe strana;

(i) "komercijalna komunikacija" znači svaki oblik komunikacije osmišljen za promicanje, izravno ili neizravno, robe, usluga ili imidža poduzeća, organizacije ili osobe koja se bavi trgovačkom, industrijskom ili obrtničkom djelatnošću ili se bavi uređenom profesijom;

(j) "Zajednički odbor": Zajednički odbor CEFTA-e;

2. Za potrebe članka 13.:

(a) "izravan i poseban rizik" znači rizik koji proizlazi izravno iz pružanja usluge turističkih agencija i turoperatora;

(b) "zdravlje i sigurnost" znači, u odnosu na potrošača ili treću osobu, sprječavanje smrti ili teške osobne ozljede;

(c) "osiguranje od profesionalne odgovornosti ili drugi oblik jednakovrijednog ili usporedivog financijskog jamstva" znači osiguranje ili drugi oblik financijskog jamstva od strane turističke agencije ili turoperatora u vezi s potencijalnim obvezama prema potrošačima i, gdje je primjenjivo, trećim stranama, koje proizlaze iz pružanja usluge.

GLAVA II. USLUGE KOJE PRUŽAJU TURISTIČKE AGENCIJE I TUOPERATERI KROZ KOMERCIJALNU PRISUTNOST

Članak 4.

Glavna načela licenciranja turističkih agencija i turoperatora

1. Strane, u svjetlu stavka 5. članka 10. Dodatnog protokola 6., podvrgavaju pružanje usluga turističkih agencija i turoperatora licenci samo ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

(a) da je turistička agencija i turoperator jedne strane u mogućnosti pružati usluge pod uvjetima utvrđenim zakonima, propisima ili upravnim odredbama strane u kojoj pruža usluge;

(b) licenca ne diskriminira dotičnog dobavljača i temelji se na objektivnim i transparentnim kriterijima;

(c) potreba za licencom opravdana je legitimnim političkim ciljevima;

(d) cilj kojemu se teži ne može se postići pomoću manje restriktivne mjere, osobito zato što bi se a posteriori inspekcija dogodila prekasno da bi bila istinski učinkovita.

Članak 5.

Kriteriji za licenciranje turističkih agencija i turoperatora

1. Licence se dodjeljuju na temelju kriterija koji onemogućuju stranama da koriste svoju ovlast procjene na proizvoljan način.

2. Kriteriji iz stavka 1. su:

(a) nediskriminirajući;

(b) opravdani legitimnim političkim ciljevima;

(c) ne opterećuje više nego što je potrebno kako bi se osigurala kvaliteta usluge razmjerna cilju od javnog interesa;

(d) jasni i nedvosmisleni;

(e) utemeljeni na objektivnim i transparentnim kriterijima, kao što su kompetentnost i sposobnost pružanja usluge;

(f) unaprijed objavljeni;

(g) transparentni i dostupni.

3. Licenca turističke agencije ili turoperatora omogućuje pružanje usluga turističke agencije ili turoperatora diljem strane, osim ako je ograničenje licence opravdano legitimnim političkim ciljem.

4. Licenca turističke agencije ili turoperatora izdaje se čim se dovrši registracija komercijalne prisutnosti, u svjetlu odgovarajućeg pregleda jesu li ispunjeni uvjeti za licencu.

5. Osim u slučaju dodjele licence, svaka odluka bilo koje strane, uključujući odbijanje ili povlačenje licence, bit će u potpunosti obrazložena i otvorena za žalbeni postupak u toj strani.

Članak 6.

Trajanje licence turističkih agencija i turoperatora

1. Licenca izdana turističkoj agenciji ili turoperatoru ne smije se izdati na ograničeno razdoblje, osim kada:

(a) se licenca automatski obnavlja ili podliježe samo kontinuiranom ispunjavanju zahtjeva;

(b) broj dostupnih licenci ograničen je radi ispunjavanja legitimnih ciljeva politike;

(c) ograničeno razdoblje licence može se opravdati ispunjavanjem legitimnih ciljeva politike.

2. Stavak 1. se ne odnosi na maksimalno razdoblje prije čijeg isteka pružatelj usluga mora početi sa obavljanjem svoje djelatnosti nakon dobivanja licence.

3. Ovaj članak ne dovodi u pitanje mogućnost strana da oduzmu licence turističkim agencijama i turoperatorima kada kriteriji za licencu više nisu ispunjeni.

Članak 7.

Postupci za izdavanje licenci turističkim agencijama i turoperatorima

1. Strane će osigurati da postupci licenciranja turističkih agencija i turoperatora sami po sebi ne budu ograničene pružanja odgovarajućih usluga.

2. Licence za turističke agencije i turooperatore te relevantne formalnosti moraju biti jasne, unaprijed objavljene i takve da podnositeljima zahtjeva daju jamstvo da će njihov zahtjev biti razmotren objektivno i nepristrano.

3. Postupci i formalnosti u svezi s licencama turističkih agencija i turoperatora neće biti odvrćajući i neće nepotrebno komplicirati ili odlagati pružanje odgovarajućih usluga. Oni će biti lako dostupni, a sve naknade koje podnositelji zahtjeva mogu imati u svezi svog zahtjeva moraju biti razumne i razmjerne troškovima dotičnih postupaka licenciranja i ne smiju premašivati troškove postupaka.

4. Postupci i formalnosti u vezi s licencama turističkih agencija i turoperatora dat će podnositeljima zahtjeva jamstvo da će njihov zahtjev biti obrađen što je brže moguće i, u svakom slučaju, u razumnom roku koji je unaprijed određen i javno objavljen. Rok će teći tek od trenutka podnošenja cjelokupne dokumentacije. Kada je to opravdano složenošću slučaja, strana može jednom produžiti vremenski rok, na ograničeno vrijeme. Produljenje i njegovo trajanje moraju biti propisno obrazloženi i o njima će se obavijestiti podnositelj zahtjeva prije isteka prvobitnog roka.

5. U slučaju izostanka odgovora unutar vremenskog roka određenog ili produženog u skladu sa stavkom 3., smatrat će se da je licenca odobrena, osim u slučaju kada zahtjev pružatelja usluge nije podnesen u skladu s pravnim okvirom koji primjenjuje dotična strana, uključujući slučajeve kada zahtjev nije podnesen u unaprijed određenom obrascu zahtjeva, kao i u slučaju kada nedostaje bilo koja prateća dokumentacija. Ipak,

могу се успоставити различити аранжмани, ако су оправдани легитимним политичким циљевима.

6. Страна ће обавijestiti подносиоца захтјева писаним путем, електроничким путем или јавном објавом о примитку захтјева. У обавијести се наводи слjedeће:

(a) рок из ставка 4.;

(b) правни лијекови који су на располагању;

(c) ако је примјенjivo, изјаву да ће се у случају изостanka одговора у наведеном року сматрати да је дозвола одобрена, под увјетима из ставка 5. овога чланка.

7. У случају непотпуног захтјева, подносиоц ће бити у најкраћем могућем року обавијештен о потреби достављања додатне документације, као и о могућим ућинцима трајања рока из ставка 4.

8. Ако је захтјев одбијен јер није у складу с потребним поступцима или формалностима, подносиоц захтјева ће бити обавијештен о таквом одбијању што је прије могуће.

Чланак 8.

Забранjено умножавање захтјева за лиценцање туристичких агенција и туоператора

1. Туристичке агенције и туоператори за подносиоце захтјева који траже приступ тржишту стране путем комерцијалне присутности подлијежу законима, прописима или административним одредбама те стране, укључујући питања која се односе на издавање лиценце.

2. Увјети за додјелу лиценце путем комерцијалне присутности туристичким агенцијama и туоператорима који већ имају лиценцу у једној страни неће дуплицирати захтјеве и контроле који су већ испуњени у било којој другој страни. Ови захтјеви морају бити исти, еквивалентни или у основи успоређиви у погледу њихове сврхе. Контактне тачке услуга из чланка 9. Додатног протокола 6. и пружатељ услуга помажу страни пружањем свих потребних информација у свежи с тим захтјевима.

3. Ако је приступ или пружање услуга туристичке агенције или туоператора у било којој другој страни увјетован посједовањем лиценце, та ће страна допустити комерцијалну присутност туристичке агенције или туоператора након окончања поступка лиценцања, без дуплицирања захтјева и контрола које су већ предмет поступка лиценцања у било којој другој страни.

Чланак 9.

Документи и формалности

1. Ако било која страна одлучи о захтјеву за лиценцу или регистрацију за комерцијалну присутност туристичке агенције или туоператора на основу ове Главе, та страна може захтјевати документе и сертификате које је већ издала било која друга страна.

Стране, тијела и друге правне особе јамче повјерљивост података које добију.

2. Ако стране захтјевују од туристичке агенције или туоператора да достави сертификат, потврду или било који други документ који доказује да је захтјев испуњен, оне ће прихватити било који документ који је издала било која страна који је релевантан за лиценцање туристичких агенција, а који служи једнакој сврси или из чега је јасно да је предметни захтјев испуњен. Оне не смију захтјевати да се документ друге стране достави у изворном облику, или као овјерена преслика или као овјерени пријевод, осим када је такав захтјев оправдан легитимним циљевима политике, укључујући јавни ред и сигурност. Унаоч томе, стране могу захтјевати неовјерене пријевове докумената на једном од својих службених језика.

3. У случају оправданих сумњи, страна може захтјевати од било које друге стране потврду вјеродостојности потврда и доказа о лиценци која је већ издана у тој страни или било који доказ о регистрацији, ако таква лиценца није потребна за пружање тих конкретних услуга у тој страни. Док не стигне потврда вјеродостојности друге стране, неће тећи рокови из чланка 7. ставка 4. ове одлуке.

Чланак 10.

Забранјени захтјеви за пружање услуга туристичке агенције или туоператора у страни

1. Стране неће увјетовати пружање услуга туристичких агенција и туоператора испуњавањем било којег од слjedeћих увјета:

(a) дискриминаторни захтјеви који се изравно или неizravno односе на то одакле је пружатељ услуга, у случају твртки, мјеста регистраног уреда, укључујући особито: захтјеве да пружатељ услуга, његово особље, особе које имају дioniчки капитал или чланове управних или надзорних тијела пружатеља услуга морају бити физичке особе стране;

(b) захтјев да пружатељ услуга, његово особље, особе које имају дioniчки капитал или чланови управе или надзорних тијела пружатеља услуга буду физичке особе стране;

(c) забрана додатне комерцијалне присутности у другим странama или upisa у регистре или upisa у професионална тијела или удружења других страна;

(d) квантитативна или земљописна ограничења, особито у облику ограничења утврђених према броју становника или минималне земљописне удаљености између добављача;

(e) обвеза добављача да преузме одређени правни облик; у случају када закон, прописи и административне одредбе стране ограничавају опсег активности одређеног правног облика на начин који ућинковито онемогућује добављача да пружи услугу како је утврђено у чланку 1(a), ово ограничење неће бити забранјено;

(f) захтјеви којима се утврђује минимални број uposlenih, осим оних који су потребни за пружање услуга туристичких агенција или туоператора. У случају да постоји захтјев за минималним бројем uposlenika, тај би број требао бити оправдан легитимним циљевима политике;

(g) фиксне минималне и/или максималне накнаде за услуге које пружају туристичке агенције и туоператори којих се добављач мора придржавати;

(h) изравна или неizravna укљученост конкурентских operatera, укључујући unutar savjetodavnih тијела, у додјели лиценци или у доношењу других одлука страна, с изузетком професионалних тијела и удруга или других организација које су дегаирале стране; ова се забрана не односи на savjetovanje с организацијама, попут gospodarskih komora или социјалних партнера, о питањима која нису појединачни захтјеви за лиценцу или на savjetovanje с јавношћу у cjelini;

(i) обвеза пружања или судјеловања у финансијском jamstvu или склапања осигурања само од пружатеља или тијела с пословним nastanom у страни, осим ако није другачије предвиђено релевантним законима, прописима и административним одредбама dotičне стране у подручју финансијских и повезаних услуга (CPC 71). Ово неће ућјецати на могућност стране да захтјева осигурање или финансијска jamstva као таква, нити ће ућјецати на захтјеве који се односе на судјеловање у фонду колективне накнаде, примјерце за чланове професионалних тијела или организација;

(j) obvezu predregistracije, određeno razdoblje, u registre u strani ili prethodnog obavljanja djelatnosti tijekom određenog razdoblja u strani.

GLAVA III.

PRIVREMENO PRUŽANJE USLUGA OD STRANE TURISTIČKE AGENCIJE ILI TUOPERATERA JEDNE STRANE KROZ PRISUTNOST FIZIČKIH OSOBA STRANE U BILO KOJOJ DRUGOJ STRANI

Članak 11.

Načelo usluga koje privremeno pružaju turističke agencije i tuoperatori kroz prisutnost fizičkih osoba strane u bilo kojoj drugoj strani

1. Odredbe ove glave primjenjivat će se samo ako turistička agencija ili tuoperator jedne strane pruža privremene usluge putem prisutnosti fizičkih osoba strane u bilo kojoj drugoj strani sukladno članku 8. Dodatnog protokola 6.

2. Strane će poštovati pravo turističkih agencija i tuoperatora da privremeno pružaju usluge kretanjem fizičkih osoba sukladno obvezama u Dodatnom protokolu 6, u skladu s izuzećem predviđenim u Prilogu I. Dodatnog protokola 6.

3. Strane ne mogu privremeno pružanje usluga turističke agencije ili tuoperatora uvjetovati ispunjavanjem zahtjeva koji ne poštuju sljedeća načela:

(a) nediskriminacija: zahtjev ne smije biti ni izravno ni neizravno diskriminirajući s obzirom na to je li dobavljač fizička osoba druge strane ili, u slučaju pravnih osoba, s obzirom na stranu u kojoj pružaju usluge putem komercijalne prisutnosti;

(b) nužnost: zahtjev mora biti opravdan razlozima javne politike, javne sigurnosti, javnog zdravlja ili zaštite okoliša;

(c) proporcionalnost: zahtjevi ne bi trebali biti teži nego što je potrebno za osiguranje kvalitete usluge; zahtjevi moraju biti prikladni za postizanje željenog cilja i ne smiju prelaziti ono što je potrebno za postizanje tog cilja.

4. Strane ne mogu ograničiti privremenu ponudu usluga od strane turističkih agencija i tuoperatora jedne strane kroz prisutnost fizičkih osoba strane u bilo kojoj drugoj strani nametanjem bilo kojeg od sljedećih zahtjeva:

(a) obvezu turističke agencije ili tuoperatora da pruža usluge kroz komercijalnu prisutnost u strani;

(b) obvezu turističke agencije ili tuoperatora da od strane dobije licencu uključujući upis u registar ili registraciju kod stručnog tijela ili udruge u strani;

(c) zabranu turističkim agencijama ili tuoperatorima da uspostave određeni oblik ili vrstu infrastrukture u strani, uključujući ured ili komore, koje su dobavljaču potrebne za pružanje dotičnih usluga;

(d) primjenu posebnih ugovornih aranžmana između pružatelja i potrošača koji sprečavaju ili ograničavaju pružanje usluga od strane fizičkih osoba;

(e) zahtjevi, osim onih potrebnih za zdravlje i sigurnost na radu, koji utječu na korištenje opreme i materijala koji su sastavni dio isporučene usluge;

(f) ograničenja slobode pružanja usluga iz članka 1. Priloga II. ove odluke.

5. Strane kojima turistička agencija ili tuoperator privremeno isporučuju svoje usluge u skladu s ovim člankom i člankom 8. Dodatnog protokola 6 neće biti spriječene u postavljanju zahtjeva u pogledu pružanja specifične uslužne djelatnosti, ako su oni opravdani razlozima javnog reda, javne

sigurnosti, javnog zdravlja ili zaštite okoliša, a u skladu sa stavkom 1.

Članak 12.

Prethodna izjava za privremeno pružanje usluga turističke agencije i tuoperatora u bilo kojoj drugoj strani

1. Strana može zahtijevati od turističke agencije ili tuoperatora koji imaju licencu ili zakonito pružaju usluge u drugim stranama u skladu s ovim člankom i člankom 8. Dodatnog protokola 6, koji žele pružiti privremenu uslugu u toj strani, da podnese prethodnu pisanu izjavu o podacima o fizičkoj osobi strane koja će pružati relevantne usluge turističkih agencija i tuoperatora u drugoj strani. Takva se izjava podnosi svaki put kada dobavljač usluga namjerava pružati usluge u toj strani.

2. Dotični dobavljač treba podnijeti prethodnu izjavu iz stavka 1. ovog članka u razumnom roku prije privremene isporuke usluge u drugoj strani u skladu s modelom iz Priloga ovoj odluci; sadržaj i informacije koje se traže Prilogom nisu obvezujuće već optimalne. Strane mogu izmijeniti obrazac u Prilogu ove odluke, u skladu sa svojim zakonima, propisima i upravnim odredbama.

3. Prethodna izjava podnosi se elektroničkim putem izravno drugoj strani.

4. U gornjoj prethodnoj izjavi navode se pojedinosti o identitetu podnositelja zahtjeva, podaci za kontakt i podaci o mjestu, vremenu i trajanju usluge u drugoj strani. Strana može zahtijevati da se uz izjavu priloži:

(a) certifikat strane u kojoj turistička agencija ili tuoperator pruža usluge putem komercijalne prisutnosti, da osoba zakonito pruža dotične usluge i da joj nije zabranjeno, čak ni privremeno, pružanje usluga turističke agencije ili tuoperatora u vrijeme izdavanje ove potvrde;

(b) informacije o osiguranju od profesionalne odgovornosti ili jamstvo za zaštitu potrošača predmetnih usluga i, ovisno o slučaju, protiv trećih strana, relevantne za pružanje specifičnih usluga; i

(c) podatke o korištenju infrastrukture u drugoj strani, u mjeri u kojoj je to potrebno za pružanje određene privremene usluge.

5. U slučaju da strana zahtijeva prethodnu izjavu opisanu u stavku 1. ovog članka, o tome će obavijestiti druge strane putem kontaktnih točaka.

6. U slučaju da strana koja primi prethodnu izjavu dobije potvrdu od druge strane da zainteresirana turistička agencija ili tuoperator ne pruža legalno usluge u drugoj strani, ili je licenca opozvana iz bilo kojeg razloga, oni mogu uskratiti pružanje usluga.

GLAVA IV.

KVALITETA USLUGA TURISTIČKIH AGENCIJA I TUOPERATORA

Članak 13.

Osiguranje od profesionalne odgovornosti ili drugi oblik jednakovrijednog ili usporedivog financijskog jamstva

1. Strane mogu osigurati da turističke agencije i tuoperatori čije usluge predstavljaju izravan i poseban rizik za zdravlje ili sigurnost potrošača ili treće osobe, ili za financijsku sigurnost potrošača, se preplate na osiguranje od profesionalne odgovornosti koje odgovara naravi i opsegu rizika, ili pružiti drugi oblik jednakovrijednog ili usporedivog financijskog jamstva koje je jednakovrijedno ili u biti usporedivo u pogledu svoje svrhe.

2. Kada turistička agencija ili turoperator iz strane pruža usluge putem komercijalne prisutnosti u bilo kojoj drugoj strani, strane ne smiju zahtijevati dodatno osiguranje od profesionalne odgovornosti ili drugi oblik jednakovrijednog ili usporedivog finansijskog jamstva od dobavljača ako je on već pokriven u drugoj strani jamstvom koje je jednakovrijedno ili u biti usporedivo u pogledu svoje svrhe i pokriva koje pruža u smislu osiguranog rizika, osigurane svote ili gornje granice za jamstvo i mogućih isključenja iz pokriva. Ako je jednakovrijednost samo djelomična, strane mogu zahtijevati dodatno jamstvo za pokrivanje onih aspekata koji nisu pokriveni u drugoj strani. Strane će djelovati na gore opisani način, osim ako nije drugačije određeno zakonima, propisima i upravnim odredbama relevantne strane.

3. Kada strana zahtijeva od turističkih agencija ili turoperatora koji pružaju usluge kroz komercijalnu prisutnost u bilo kojoj drugoj strani da sklope osiguranje od profesionalne odgovornosti ili da pruže druga jamstva, ta strana prihvata kao dostatan dokaz takvo osiguranje izdano od strane kreditnih institucija i osiguravajućih društava s registriranim uredom u drugoj strani, osim ako je drugačije određeno zakonima, propisima i upravnim odredbama relevantne strane u području osiguranja, financija kao i povezanih usluga (ZKP 71).

Članak 14.

Komercijalne komunikacije turističkih agencija i turoperatora

1. Strane će ukloniti sve potpune zabrane komercijalne komunikacije turističkih agencija i turoperatora.

2. Strane će osigurati da komercijalna komunikacija turističkih agencija i turoperatora bude u skladu s profesionalnim pravilima, koja se posebno odnose na neovisnost, dostojanstvo i integritet profesije, kao i na profesionalnu tajnu, na način koji je u skladu s posebnom naravi konkretne usluge. Profesionalna pravila o komercijalnim komunikacijama moraju biti nediskriminirajuća, opravdana važnim razlogom koji se odnosi na javni interes i razmjerna.

Članak 15.

Multidisciplinarne aktivnosti

Strane će osigurati da turističke agencije i turoperator ne podliježu zahtjevima koji ih obvezuju na isključivo obavljanje određene aktivnosti ili koji ograničavaju zajedničko ili partnersko obavljanje različitih aktivnosti.

GLAVA V.

ADMINISTRATIVNA SURADNJA I ODGOVORNOST ZA PROVEDBU

Članak 16.

Uzajamna pomoć strana - opće obveze

1. Strane će jedna drugoj pružati odgovarajuću pomoć putem kontaktne točke za usluge i uspostaviti će mjere za učinkovitu međusobnu suradnju, s ciljem osiguravanja nadzora dobavljača i usluga koje pružaju.

2. Kontaktne točke za usluge svake strane blisko će surađivati i pružati pomoć jedna drugoj kako bi se olakšala primjena ove odluke. One će osigurati povjerljivost informacija koje razmjenjuju.

3. Zahtjevi za informacijama moraju biti propisno obrazloženi, posebno navođenjem razloga zahtjeva. Razmijenjene informacije koristit će se samo u vezi s predmetom za koji su zatražene.

4. U slučaju zaprimanja zahtjeva za pomoć putem kontaktnih točaka za usluge bilo koje strane, strane će osigurati da turističke agencije i turoperator koji su tamo komercijalno

prisutni, svojim kontaktnim točkama za usluge pruže sve informacije potrebne za nadzor njihovih aktivnosti u skladu s njihovim zakonima, propisima i administrativnim odredbama.

5. U slučaju poteškoća u udovoljavanju zahtjevu za informacijama, dotična će strana putem kontaktne točke za usluge brzo obavijestiti kontaktnu točku za usluge druge strane koja je podnijela zahtjev u cilju pronalaženja rješenja.

Članak 17.

Opće obveze za strane gdje turistička agencije ili turoperator pružaju usluge putem komercijalne prisutnosti

1. U pogledu turističke agencija i turoperatora koji pružaju usluge putem prisutnosti fizičkih osoba strane u drugoj strani, sukladno stavku 2. točki d) Dodatnog protokola 6, strana svoje komercijalne prisutnosti dostavlja informacije putem svoje kontaktne točke za usluge o turističkim agencijama i turoperatorima kada to zatraži druga ugovorna strana i, posebno, potvrdu da turistička agencija ili turoperator pružaju usluge putem tamošnje komercijalne prisutnosti i, prema njihovim saznanjima, ne obavljaju svoje aktivnosti na nezakonit način.

2. Strana komercijalne prisutnosti poduzet će provjere, inspekcije i istrage koje je zatražila druga strana te će je obavijestiti putem svoje kontaktne točke za usluga o rezultatima i poduzetim mjerama. Pritom će strane djelovati u mjeri u kojoj to dopuštaju ovlasti koje su im dodijeljene u njihovoj strani. Strane mogu odlučiti o najprikladnijim mjerama koje će se poduzeti u svakom pojedinačnom slučaju kako bi se ispunio zahtjev druge strane.

3. Nakon stjecanja stvarnih saznanja o bilo kakvom ponašanju ili posebnim radnjama turističke agencije ili turoperatora koji pružaju usluge putem komercijalne prisutnosti u strani koja pruža usluge u drugoj strani, koja bi, prema njezinom saznanju, mogla prouzročiti ozbiljnu štetu zdravlju ili sigurnosti osoba ili okolišu, strana u kojoj je dobavljač komercijalno prisutan dužna je putem svoje kontaktne točke za usluge obavijestiti sve kontaktne točke za usluge svih drugih strana u najkraćem mogućem roku.

Članak 18.

Nadzor strane u kojoj turistička agencija ili turoperator pruža usluge putem komercijalne prisutnosti u slučaju pružanja usluga u bilo kojoj drugoj strani

1. U pogledu slučajeva koji nisu obuhvaćeni člankom 19. stavkom 1., strane komercijalne prisutnosti turističke agencije ili turoperatora osigurati će da se usklađenost s njihovim zahtjevima nadzire u skladu s ovlastima nadzora predviđenim njihovim zakonima, propisima ili administrativnim odredbama, posebno putem nadzornih mjera na mjestu komercijalne prisutnosti turističke agencije ili turoperatora.

2. Strane komercijalne prisutnosti turističke agencije ili turoperatora neće se suzdržavati od poduzimanja nadzornih ili izvršnih mjera na temelju toga što je usluga turističke agencije ili turoperatora isporučena ili je prouzročila štetu u drugoj strani.

3. Obveza utvrđena u stavku 1. ne podrazumijeva obvezu strane komercijalne prisutnosti turističke agencije ili turoperatora da provodi činjenične provjere i kontrole u strani u kojoj se usluga pruža. Takve provjere i kontrole provodi strana u kojoj turistička agencija ili turoperator privremeno pruža usluge na zahtjev strane svoje komercijalne prisutnosti, sukladno članku 19.

Članak 19.

Nadzor strane u kojoj se usluga pruža u slučaju pružanja usluga turističke agencije ili turoperatora u bilo kojoj drugoj strani

1. U pogledu zahtjeva koji se mogu nametnuti u skladu sa stavcima 4. i 5. članka 11., strana u kojoj se usluga pruža odgovorna je za nadzor aktivnosti turističke agencije ili turoperatora. Strana u kojoj se pružaju usluge turističke agencije ili turoperatora:

(a) poduzima sve potrebne mjere kako bi osigurala da dobavljač ispunjava te zahtjeve u pogledu pristupa i obavljanja djelatnosti;

(b) će provoditi provjere, inspekcije i istrage potrebne za nadzor pružene usluge.

2. U pogledu zahtjeva koji nisu navedeni u stavku 1., kada se turistička agencija ili turoperator seli u drugu stranu uz prisustvo fizičke osobe strane, prema članku 8. Dodatnog protokola 6, radi pružanja usluge bez potrebe tamošnje komercijalne prisutnosti, strana će sudjelovati u nadzoru dobavljača u skladu sa stavcima 3. i 4. ovog članka.

3. Na zahtjev strane komercijalne prisutnosti turističke agencije ili turoperatora, strane u kojima se pružaju usluge turističke agencije ili turoperatora izvršit će sve provjere, inspekcije i istrage potrebne za osiguranje učinkovitog nadzora strane nad njezinom komercijalnom prisutnošću. Strane mogu odlučiti o najprikladnijim mjerama koje će se poduzeti u svakom pojedinačnom slučaju kako bi se ispunio zahtjev strane za njezinom komercijalnom prisutnošću.

4. Strana u kojoj se pružaju usluge turističke agencije ili turoperatora može na vlastitu inicijativu provesti provjere, inspekcije i istrage na licu mjesta, pod uvjetom da te provjere, inspekcije ili istrage nisu diskriminatorne, nisu motivirane činjenicom da pružatelj usluga ima svoju komercijalnu prisutnost u bilo kojoj drugoj strani i da su proporcionalne.

Članak 20.

Mehanizam upozorenja

1. Ako strana sazna za ozbiljne specifične radnje ili okolnosti u svezi s uslužnom djelatnošću turističke agencije ili turoperatora koje bi mogle prouzročiti ozbiljnu štetu zdravlju ili sigurnosti osoba ili okolišu u strani ili u drugim stranama, ta strana će obavijestiti kontaktnu točku za usluge strane o svojoj komercijalnoj prisutnosti i dotičnu kontaktnu točku za usluge druge strane u najkraćem mogućem roku.

Članak 21.

Pristup informacijama

1. Strane će osigurati da se sljedeće informacije razmjenjuju putem kontaktnih točaka za usluge, iz članka 9. Dodatnog protokola 6 i da su dostupne javnosti:

(a) kontakt podatke relevantnih tijela strana koja su odgovorna za turističke agencije i turooperatore;

(b) zahtjeve licenciranja i postupke za pružanje usluga turističkih agencija i turoperatora u strani, uključujući sve povezane dokumente koje odgovarajući dobavljači moraju dostaviti stranama;

(c) pojedinosti o načinu podnošenja žalbe, prema zakonima, propisima i upravnim odredbama strane, na odluke donesene u vezi s ovom odlukom;

(d) u slučaju da je potrebna prethodna izjava, svi relevantni podaci, uključujući rokove, adresu i poseban obrazac prethodne izjave za pružanje usluga turističkih agencija prema članku 8. Dodatnog protokola 6, a prema modelu deklaracija iz

Priloga za pružanje ovih usluga od strane turističke agencije ili turoperatora.

2. Kontaktna točka za usluge svih strana osigurava da se informacije iz stavka 1. korisnicima pruže na jasan i sveobuhvatan način, da su lako dostupne na daljinu i elektroničkim putem te da se ažuriraju.

GLAVA VI. OSTALE ODREDBE

Članak 22. Izvjешća

1. Strane će svake godine CEFTA tijelu nadležnom za trgovinu uslugama poslati izvješće o primjeni ove odluke. Osim općih zapažanja, izvješće će sadržavati statističke podatke o pružanju usluga turističkih agencija i turoperatora jedne strane, kroz prisutnost fizičkih osoba strane u bilo kojoj drugoj strani, u skladu s Glavom III. i Dodatnim protokolom 6 (članak 2. točka d)) i informacije o pružanju usluga od strane turističkih agencija i turoperatora jedne strane putem komercijalne prisutnosti u bilo kojoj drugoj strani (članak 2. točka c)). Izvješće će sadržavati i opis glavnih problema koji proizlaze iz primjene ove odluke.

2. Svake tri godine CEFTA Tajništvo objaviti će izvješće o provedbi ove odluke. Strane će osigurati sve potrebne informacije za pripremu tog izvješća.

Članak 23.

Klauzula o odstupanju

Ako se za primjenu jedne od odredaba ove odluke strana susreće s većim poteškoćama u određenom području, CEFTA tijelo nadležno za trgovinu uslugama ispitat će te poteškoće u suradnji s dotičnom stranom.

Prema potrebi, Zajednički odbor, djelujući na preporuku CEFTA tijela nadležnog za trgovinu uslugama, može dotičnoj strani dopustiti odstupanje od relevantne odredbe na ograničeno vremensko razdoblje.

Članak 24. Transpozicija

Strane će donijeti zakone, propise i administrativne odredbe potrebne za usklađivanje s ovom odlukom najkasnije dvije godine nakon donošenja ove odluke.

Članak 25.

Prilozi

Prilog I. i II. sastavni su dio ove odluke.

Članak 26.

Završne odredbe

1. Ova odluka podliježe ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju sukladno zahtjevima predviđenim zakonima, propisima i administrativnim odredbama strana. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja bit će pohranjeni kod depozitara.

2. Ova odluka stupa na snagu tridesetog dana nakon polaganja treće isprave o ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju.

3. Za svaku stranu koja položi svoj instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja nakon datuma polaganja trećeg instrumenta ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja, ova odluka stupa na snagu tridesetog dana nakon što ta strana položi svoj instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja.

4. Ako njezini pravni zahtjevi dopuštaju, strana može privremeno primjenjivati ovu odluku dok ta strana ne položi svoj instrument ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja u skladu

sa stavkom 1. O svakoj privremenoj primjeni ove odluke obavijestit će se depozitar.

Ovu su odluku donijele sve CEFTA strane u prisutnosti svojih predstavnika, osim Albanije, koja je izrazila rezervu u pogledu ispunjavanja domaćih pravnih uvjeta za donošenje ove odluke. Ova će se odluka smatrati donesenom 9. listopada 2024. nakon što Albanija potvrdi depozitaru da su ispunjeni

njezini domaći pravni uvjeti za donošenje ove odluke te će stupiti na snagu sukladno članku 26. stavku 2. ove odluke.

Sastavljeno u Beogradu, 9. listopada 2024. godine, u jednom vjerodostojnom primjerku na engleskom jeziku, koji će biti pohranjen kod depozitara CEFTA-e 2006, koji će ovjerene preslike dostaviti svim CEFTA stranama.

PRILOG I.

Obrazac prethodne izjave za privremeno pružanje usluga turističke agencije i turoperatora u bilo kojoj drugoj Strani, u skladu s Glavom III. ove odluke

OBRAZAC IZJAVE ZA PRIVREMENO PRUŽANJE USLUGA OD STRANE TURISTIČKE AGENCIJE ILI TUROPERATERA U BILO KOJOJ DRUGOJ STRANI

Sljedeću prethodnu izjavu treba dostaviti, potpisanu i skeniranu, elektroničkim putem drugoj strani.

Sadržaj prethodne izjave može se izmijeniti u skladu sa zakonima, propisima i administrativnim odredbama svake strane; sljedeće je obrazac koji strane mogu koristiti:

ZA: Stranu primateljica

A. Osobni podaci

1. Prezime:
2. Ime:
3. Patronim:
4. CEFTA strana:
4. Identifikacijski dokument:

B. kontakt informacije*

1. Telefon - fiksni/mobilni:
2. Faks:
3. e-mail adresa:

C. Profesionalne informacije

1. Strana u kojoj je dobavljač komercijalno prisutan:
2. Zanimanje/djelatnost koju obavljam u strani zakonitog osnivanja (i za koju imam pravne kvalifikacije):
3. Zanimanje/djelatnost koju želim privremeno i povremeno obavljati u (*strana primateljica*):

D. Elementi osiguravajućeg pokrića za profesionalnu odgovornost: (opcionalno)

1. Naziv osiguravajućeg društva:
2. Broj ugovora o osiguranju:
3. Iznos mog osiguranja je:

E. Ostali potrebni podaci

A) Ovo je prvi put da pružam usluge na privremenoj i povremenoj osnovi, u skladu s člankom 8. Dodatnog protokola 6 u (*strana primateljica*) i namjeravam ga prakticirati tijekom kalendarske godine, za vremensko razdoblje, u (adresa);
ili

B) Pružao sam usluge u prošlosti i to u kalendarskoj godini za razdoblje u (mjesto), moja situacija se nije promijenila, što proizlazi iz mojih već predanih popratnih dokumenata i ova izjava podliježe godišnjem obnavljanju.

U prilogu dostavljam sljedeće potrebne popratne dokumente¹

A) preslika identifikacijskog dokumenta;

B) prevedena i izvorna potvrda strane u kojoj imam svoju komercijalnu prisutnost da tamo zakonito pružam usluge turističke agencije ili turoperatora i da mi nije zabranjeno, čak ni privremeno, obavljanje tih djelatnosti u trenutku izdavanja dozvole. U slučaju da ugovorna strana ne pruži takvu licencu za određenu aktivnost, dostavit ću dokaz o svojoj uključenosti u određenu aktivnost koju je izdala strana, a izjavljujem da ću je osigurati prije pružanja usluga u drugoj strani;

C) ekvivalentni/odgovarajući dokument o kaznenoj evidenciji koji je izdala strana njene komercijalne prisutnosti, iz kojeg proizlazi da dotična osoba nije neopozivo osuđena za sljedeća kaznena djela: zatvorska kazna za špijunažu, širenje lažnih vijesti, silovanje, zavođenje, iskorištavanje u svrhu prostitucije, trgovina ljudima, krađa, pljačka, iznuda, prijevara, krijumčarenje, kršenje propisa o drogama.

VAŽNA OBAVIJEST:

U slučaju pravne osobe:

a) popratna dokumentacija, A) i C) podnosi se na ime zakonskog zastupnika turističke agencije ili turoperatora;

(b) ostali detalji zahtjeva podnose se u ime pravne osobe i prilagođavaju se njegovoj naravi.

**Dodatne informacije*

¹Za privremeno obavljanje usluga turističkih agencija i turoperatora jednokratno se uz prijavu dostavljaju sljedeći dokumenti. U slučaju ponavljanja aktivnosti podnosi se samo privremena službena deklaracija bez dodatne popratne dokumentacije, osim ako je došlo do promjene statusa predmetnog dobavljača.

Svi popratni dokumenti koji se moraju dostaviti moraju biti napisani na službenom jeziku strane primateljice. Potvrde i dozvole koje je izdala bilo koja druga strana popraćeni su jednostavnim prijevodom na službeni jezik strane primateljice. Ako strana ne izda tražene popratne dokumente/potvrde ili oni ne pokrivaju sva pitanja, oni će biti zamijenjeni svečanom izjavom dotične osobe, koju će dati pred nadležnim upravnim tijelom, javnim bilježnikom ili sudskim tijelom, u kojoj se navodi da tražene dokumente/potvrde ne izdaje strana. Gore navedeni dokumenti izdaju se najkasnije tri mjeseca prije podnošenja strani primateljici.

PRILOG II.

Zaštita i prava potrošača za usluge koje pružaju turističke agencije i turoperatori

Članak 1.

Zabranjena ograničenja

1. Strane ne smiju bilo kojem potrošaču usluga koje pružaju turističke agencije i turoperatori nametati zahtjeve koji ograničavaju korištenje usluge koju pruža turistička agencija ili turoperator koji je komercijalno prisutan u drugoj strani, a posebice sljedeće zahtjeve:
 - (a) obveza dobivanja dozvole od ili iznošenja izjave toj strani;
 - (b) diskriminirajuća ograničenja dodjele financijske pomoći zbog činjenice da je turistička agencija ili turoperator komercijalno prisutan u drugoj strani ili zbog lokacije mjesta na kojem se usluga pruža.

Članak 2.

Načelo nediskriminacije

1. Strane će osigurati da korisnici usluga koje pružaju turističke agencije i turoperatori koji su komercijalno prisutni u strani ne podliježu diskriminirajućim zahtjevima jer su fizičke ili pravne osobe druge strane.
2. Strane će osigurati da opći uvjeti pružanja usluga turističke agencije ili turoperatora, koje pružatelj stavlja na raspolaganje široj javnosti, ne sadrže diskriminirajuće odredbe koje se odnose na potrošača kao fizičku osobu druge strane, ali ne isključujući mogućnost predviđanja razlika u uvjetima pristupa kada su te razlike izravno opravdane objektivnim kriterijima.

Članak 3.

Pomoć za potrošače

1. Strane će osigurati da potrošači usluga koje pružaju turističke agencije i turoperatori strane, mogu u svojoj strani boravišta, dobiti sljedeće informacije:
 - (a) opće informacije o zahtjevima koji se primjenjuju u drugoj strani u vezi s pristupom i pružanjem uslužnih djelatnosti turističke agencije i turoperatora, posebice onih koji se odnose na zaštitu potrošača; i
 - (b) opće informacije o raspoloživim pravnim sredstvima u slučaju spora između određenog pružatelja usluga i korisnika njegovih usluga.

Članak 4.

Načela informiranja o pružateljima usluga turističkih agencija i turoperatora

1. Strane će osigurati da turističke agencije i turoperatori s komercijalnom prisutnošću u strani stave sljedeće informacije na raspolaganje korisniku relevantnih usluga:
 - (a) naziv dobavljača, njegov pravni status i oblik, zemljopisnu adresu na kojoj ima svoju komercijalnu prisutnost ili nastan i pojedinosti koje mu omogućuju brzi kontakt i izravnu komunikaciju i, ovisno o slučaju, elektroničkim putem;

- (b) ako je turistička agencija ili turoperator registriran u trgovačkom ili drugom sličnom javnom registru strane, naziv tog registra i registarski broj dobavljača ili ekvivalentno sredstvo identifikacije u tom registru;
 - (c) ako djelatnost turističke agencije ili turoperatora podliježe licenci, pojedinosti o licenci i odgovarajućoj strani;
 - (d) ako turistička agencija ili turoperator pruža usluge koje podliježu PDV-u, identifikacijski porezni broj ili bilo koji relevantni broj naveden u poreznom regulatornom okviru strane;
 - (e) svako stručno tijelo ili slična institucija kod koje je turistička agencija ili turoperator registriran;
 - (f) opći uvjeti i klauzule, ako postoje, koje koristi turistička agencija ili turoperator;
 - (g) postojanje ugovornih klauzula, ako postoje, koje koristi turistička agencija ili turoperator u vezi sa zakonom, propisima i administrativnim odredbama primjenjivim na ugovor i/ili nadležne sudove;
 - (h) postojanje jamstva nakon prodaje, ako postoji;
 - (i) cijenu usluge, pri čemu je cijena unaprijed određena od strane turističke agencije i turoperatora za određenu vrstu usluge;
 - (j) glavne značajke usluga koje pružaju turističke agencije i turoperator, ako već nisu vidljive iz konteksta;
 - (k) osiguranje, odnosno jamstva iz članka 13. Odluke, a posebice podatke za kontakt osiguravatelja odnosno jamca i pokriće.
2. Strane će osigurati da informacije iz stavka 1., prema preferencijama turističke agencije i turoperatora:
- (a) isporučuje dobavljač na vlastitu inicijativu;
 - (b) su lako dostupna potrošaču na mjestu gdje se pružaju relevantne usluge ili sklapa ugovor;
 - (c) potrošač im može lako pristupiti elektroničkim putem adrese koju dostavlja dobavljač;
 - (d) se pojavljuju u svim informativnim dokumentima koje potrošaču dostavlja dobavljač, a koji navode detaljan opis usluge koju pruža.
3. Strane će osigurati da, na zahtjev potrošača, turističke agencije i turoperator, dostave sljedeće dodatne informacije:
- (a) ako turistička agencija ili turoperator nije unaprijed odredio cijenu za određenu vrstu usluge, cijenu usluge ili, ako se ne može dati točna cijena, način izračuna cijene kako bi se mogla provjeriti od strane potrošača, ili dovoljno detaljnu procjenu;
 - (b) informacije o njihovim multidisciplinarnim aktivnostima i partnerstvima koja su izravno povezana s predmetnom uslugom te o mjerama poduzetim za izbjegavanje sukoba interesa. Te informacije moraju biti uključene u svaki informativni dokument u kojem dobavljači daju detaljan opis svojih usluga;
 - (c) svi kodeksi ponašanja kojima podliježu turističke agencije i turoperator i adresa na kojoj se ti kodeksi mogu pregledati elektroničkim putem, uz navođenje dostupne jezične inačice;
 - (d) ako turistička agencija ili turoperator podliježe kodeksu ponašanja, ili je član strukovne udruge ili strukovnog tijela koji predviđa pribjegavanje izvansudskim načinima rješavanja sporova, informacije u tom pogledu. Konkretni dobavljač navodi kako pristupiti detaljnim informacijama o značajkama i uvjetima za korištenje izvansudskih načina rješavanja sporova.

4. Стране ће осигурати да информације које туристичка агенција и туроператор морају pružiti у складу с овим прилогом буду доступне или приопћене на јасан и недвосмислен начин и правовремено прије склапања уговора или, ако не постоји писани уговор, прије него што се испоруче одговарајуће услуге.
5. Захтјеви за информацијама наведени у овом прилогу додати су захтјевима који су већ предвиђени за регулаторни оквир страна и не спречавају стране да наметну додатне захтјеве за информацијама, примјенјиве на туристичке агенције и туроператоре с њиховом комерцијалном присутношћу у истима.

**ОДЛУКА
ЗАЈЕДНИЧКОГ ОДБОРА ЦЕНТРАЛНОЕВРОПСКОГ
СПОРАЗУМА О СЛОБОДНОЈ ТРГОВИНИ БРОЈ
6/2024 О ОЛАКШАВАЊУ ТРГОВИНЕ УСЛУГАМА
КОЈЕ ПРУЖАЈУ ТУРИСТИЧКЕ АГЕНЦИЈЕ И
ТУРОПЕРАТОРИ**

усвојена 9. октобра 2024.

Преамбула

Заједнички одбор,

Узимајући у обзир члан 40.4. Анекса 1. Споразума о измјени и приступању Централноевропском споразуму о слободној трговини, састављеном у Букурешту 19. децембра 2006. ("ЦЕФТА 2006");

Узимајући у обзир Додатни протокол 6 о трговини услугама ("ДП 6");

Узимајући у обзир Министарски закључак са 14. састанка Заједничког одбора који је одржан у Сарајеву 16. децембра 2020. за покретање регулаторне сарадње у туризму у циљу рјешавања кључних препрека у овом сектору, укључујући увођење признавања лиценци на основу правила и праксе ЕУ-е.

Препознајући да ће либерализација и роба и услуга у оквиру Централноевропског споразума о слободној трговини дјеловати као пут за постизање циљева економског развоја и раста у ЦЕФТА-и ширењем могућности улагања и производње унутар ЦЕФТА-е;

У жељи да створе повољне услове за развој и диверзификацију трговине између страна и за промоцију комерцијалне и економске сарадње у услугама;

Наглашавајући циљеве промоције регулаторног усклађивања закона, прописа или административних одредби ЦЕФТА страна с легислативом ЕУ-е;

Настојећи развити Заједничко тржиште по узору на правну тековину ЕУ, посебно Директиву 2006/123/ЕС Европског парламента и Савјета од 12. децембра 2000. о услугама на унутрашњем тржишту;

Настојећи да олакшају пружање услуга туристичким агенцијама и туроператорима који нуде туристичке услуге у другим странама ради промоције уравнотеженог развоја туризма у ЦЕФТА-и;

одлучио је како сlijеди:

**ГЛАВА I
ОПШТЕ ОДРЕДБЕ**

**Члан 1.
Сврха**

1. Овом одлуком успостављају се дисциплине које олакшавају трговину услугама туристичких агенција и туроператора и обезбјеђују да мјере страна које се односе на захтјеве и поступке лиценцирања туристичких агенција и туроператора не представљају непотребне препреке трговини услугама.

Члан 2.

Обим и покривеност

Ова одлука се примјењује на све мјере које су усвојиле или задржале стране које утичу на пружаоце услуга стране, у смислу става 2. члана 2. Додатног протокола 6, који желе да пружају услуге туристичких агенција и туроператора (CPC 7471):

- (а) од једне стране до било које друге стране;
- (б) у једној страни кориснику услуге било које друге стране;
- (ц) од стране туристичких агенција и туроператора једне стране, путем комерцијалне присутности у било којој другој страни;
- (д) од стране туристичких агенција и туроператора једне стране, присуством физичких особа стране у било којој другој страни.

Члан 3.

Главне дефиниције

1. За потребе ове одлуке примјењују се сљедеће дефиниције:

(а) "Услуге туристичке агенције и туроператора" су услуге које за путовања путника пружају туристичке агенције, туроператори и сличне услуге; информације о путовањима, савјети и услуге планирања; услуге везане уз организовање излета, смјештаја, превоза путника и пртљага; услуге издавања карата и друге услуге уобичајене у туристичком промету. Ове се услуге пружају уз накнаду или на основу уговора. Ова се одлука не односи и не укључује добављаче који само нуде и/или продају услуге других пружалаца, односно туристичких агенција (оператора) и туроператора.

(б) "лиценца" значи допуштење, формално или имплицитно, за пружање услуге, које произлази из

поступка којег се особа мора придржавати с циљем доказивања усклађености са захтјевима.

(ц) "захтјев" значи било која обавеза, забрана, услов или ограничење предвиђено законима, прописима или административним одредбама страна или у административној пракси, правилима професионалних органа или колективним правилима струковних удружења или других струковних организација, усвојених у вршењу њихове правне аутономије;

(д) "физичко лице" како је дефинисано у члану 1. ставу 1. тачки (к) Додатног протокола 6;

(е) "физичко лице друге стране" како је дефинисано у члану 1. ставу 1. тачки (л) Додатног протокола 6;

(ф) "физичка лица стране у било којој другој страни" наведена у члану 2. тачки (д) ове одлуке су оне особе које су запосленици или имају уговор с туристичком агенцијом или туроператором друге стране, прихватљиве за пружање релевантних услуга, у складу с изузецима наведеним у Анексу I Додатног протокола 6;

(г) "правно лице" како је дефинисано у члану 1. ставу 1. тачки (м) Додатног протокола 6, и у мјери у којој то предвиђају закони, прописи или административне одредбе страна;

(х) "комерцијална присутност" како је дефинисано у члану 1. ставу 1. тачки (д) Додатног протокола 6, и у мјери у којој то предвиђају закони, прописи или административне одредбе страна;

(и) "комерцијална комуникација" значи сваки облик комуникације осмишљен за промоцију, директно или индиректно, робе, услуга или имица предузећа, организације или лица које се бави трговачком, индустријском или обртничком дјелатношћу или се бави уређеном професијом;

(ј) "Заједнички одбор": Заједнички одбор ЦЕФТА-е;

2. За потребе члана 13.:

(а) "директан и посебан ризик" значи ризик који произлази директно из пружања услуге туристичких агенција и туроператора;

(б) "здравље и безбједност" значи, у односу на потрошача или трећу особу, спрјечавање смрти или тешке особне озљеде;

(ц) "осигурање од професионалне одговорности или други облик еквивалентне или упоредиве финансијске гаранције" значи осигурање или други облик финансијске гаранције од стране туристичке агенције или туроператора у вези с потенцијалним обавезама према потрошачима и, гдје је примјенимо, трећим странама, које произлазе из пружања услуге.

ГЛАВА II УСЛУГЕ КОЈЕ ПРУЖАЈУ ТУРИСТИЧКЕ АГЕНЦИЈЕ И ТУРОПЕРАТЕРИ КРОЗ КОМЕРЦИЈАЛНУ ПРИСУТНОСТ

Члан 4.

Главни принципи лиценцирања туристичких агенција и туроператора

1. Стране, у свјетлу става 5. члана 10. Додатног протокола 6., подвргавају пружање услуга туристичких агенција и туроператора лиценци само ако су испуњени сљедећи услови:

(а) да је туристичка агенција и туроператор једне стране у могућности да пружа услуге под условима који су

дефинисани законима, прописима или административним одредбама стране у којој пружа услуге;

(б) лиценца не дискриминише дотичног добављача и заснива се на објективним и транспарентним критеријумима;

(ц) потреба за лиценцом оправдана је легитимним политичким циљевима;

(д) циљ којем се тежи не може се постићи помоћу мање рестриктивне мјере, посебно зато што би се а posteriori инспекција догодила прекасно да би била истински ефикасна.

Члан 5.

Критеријуми за лиценцирање туристичких агенција и туроператора

1. Лиценце се додјељују на основу критеријума који онемогућују странама да користе своје овлашћење процјене на произвољан начин.

2. Критеријуми из става 1. су:

(а) недискриминирајући;

(б) оправдани легитимним политичким циљевима;

(ц) не оптерећује више него што је потребно како би се обезбиједио квалитет услуге пропорционалан циљу од јавног интереса;

(д) јасни и недвосмислени;

(е) засновани на објективним и транспарентним критеријумима, као што су компетентност и способност пружања услуге;

(ф) унапријед објављени;

(г) транспарентни и доступни.

3. Лиценца туристичке агенције или туроператора омогућује пружање услуга туристичке агенције или туроператора широм стране, осим ако је ограничење лиценце оправдано легитимним политичким циљем.

4. Лиценца туристичке агенције или туроператора издаје се чим се доврши регистрација комерцијалне присутности, у свјетлу одговарајућег прегледа јесу ли испуњени услови за лиценцу.

5. Осим у случају додјеле лиценце, свака одлука било које стране, укључујући одбијање или повлачење лиценце, биће у потпуности образложена и отворена за жалбени поступак у тој страни.

Члан 6.

Трајање лиценце туристичких агенција и туроператора

1. Лиценца издата туристичкој агенцији или туроператору не смије се издати на ограничен период, осим када:

(а) се лиценца аутоматски обнавља или подлијеже само континуираном испуњавању захтјева;

(б) број доступних лиценци ограничен је ради испуњавања легитимних циљева политике;

(ц) ограничени период лиценце може се оправдати испуњавањем легитимних циљева политике.

2. Став 1. се не односи на максимални период прије чијег истека пружалац услуга мора почети са обављањем своје дјелатности након добијања лиценце.

3. Овај члан не доводи у питање могућност страна да одузму лиценце туристичким агенцијама и туроператорима када критеријуми за лиценцу више нису испуњени.

Члан 7.

Процедуре за издавање лиценци туристичким агенцијама и туроператорима

1. Стране ће обезбиједити да процедуре лиценцирања туристичких агенција и туроператора сами по себи не буду ограничење пружања одговарајућих услуга.

2. Лиценце за туристичке агенције и туроператоре те релевантне формалности морају да буду јасне, унапријед објављене и такве да подносиоцима захтјева дају гаранцију да ће њихов захтјев бити размотрен објективно и непристрасно.

3. Поступци и формалности у вези с лиценцама туристичких агенција и туроператора неће бити одвраћајући и неће непотребно компликовати или одлагати пружање одговарајућих услуга. Они ће бити лако доступни, а све накнаде које подносиоци захтјева могу да имају у вези свог захтјева морају да буду разумне и пропорционалне трошковима дотичних поступака лиценцирања и не смију да премашују трошкове процедура.

4. Процедуре и формалности у вези с лиценцама туристичких агенција и туроператора ће да дају подносиоцима захтјева гаранцију да ће њихов захтјев бити обрађен што је брже могуће и, у сваком случају, у разумном року који је унапријед одређен и јавно објављен. Рок ће да тече тек од тренутка подношења комплетне документације. Када је то оправдано сложености случаја, страна може једном да продужи временски рок, на ограничено вријеме. Продужење и његово трајање морају да буду прописно образложени и о њима ће се обавијестити подносилац захтјева прије истека првобитног рока.

5. У случају изостанка одговора унутар временског рока одређеног или продуженог у складу са ставом 3., сматраће се да је лиценца одобрена, осим у случају када захтјев пружоца услуге није поднесен у складу са правним оквиrom који примјењује дотична страна, укључујући случајеве када захтјев није поднесен у унапријед одређеном обрасцу захтјева, као и у случају када недостаје било која пратећа документација. Ипак, могу се успоставити различити аранжмани, ако су оправдани легитимним политичким циљевима.

6. Страна ће обавијестити подносиоца захтјева писаним путем, електронским путем или јавном објавом о пријему захтјева. У обавијести се наводи следеће:

(а) рок из става 4.;

(б) правни лијекови који су на располагању;

(ц) ако је примјењиво, изјаву да ће се у случају изостанка одговора у наведеном року сматрати да је дозвола одобрена, под условима из става 5. овога члана.

7. У случају непотпуног захтјева, подносилац ће да буде у најкраћем могућем року обавијештен о потреби достављања додатне документације, као и о могућим учинцима трајања рока из става 4.

8. Ако је захтјев одбијен јер није у складу са потребним процедурама или формалностима, подносилац захтјева ће да буде обавијештен о таквом одбијању што је прије могуће.

Члан 8.

Забрањено умножавање захтјева за лиценцирање туристичких агенција и туроператора

1. Туристичке агенције и туроператори за подносиоце захтјева који траже приступ тржишту стране путем комерцијалне присутности подлијежу законима, прописима или административним одредбама те стране, укључујући питања која се односе на издавање лиценце.

2. Услови за додјелу лиценце путем комерцијалне присутности туристичким агенцијама и туроператорима који већ имају лиценцу у једној страни неће дуплицирати захтјеве и контроле које су већ испуњене у било којој другој страни. Ови захтјеви морају да буду исти, еквивалентни или у основи упоредиви у погледу њихове сврхе. Контакт тачке услуга из члана 9. Додатног протокола 6. и пружалац услуга помажу страни пружањем свих потребних информација у вези с тим захтјевима.

3. Ако је приступ или пружање услуга туристичке агенције или туроператора у било којој другој страни условљен посједовањем лиценце, та ће страна допустити комерцијалну присутност туристичке агенције или туроператора након окончања процедуре лиценцирања, без дуплицирање захтјева и контрола које су већ предмет процедуре лиценцирања у било којој другој страни.

Члан 9.

Документи и формалности

1. Ако било која страна одлучи о захтјеву за лиценцу или регистрацију за комерцијалну присутност туристичке агенције или туроператора на основу ове Главе, та страна може да захтјева документе и сертификате које је већ издала било која друга страна.

Стране, органи и друга правна лица гарантују повјерљивост података које добију.

2. Ако стране захтијевају од туристичке агенције или туроператора да достави сертификат, потврду или било који други документ који доказује да је захтјев испуњен, оне ће прихватити било који документ који је издала било која страна који је релевантан за лиценцирање туристичких агенција, а који служи једнакој сврси или из чега је јасно да је предметни захтјев испуњен. Оне не смију да захтијевају да се документ друге стране достави у изворном облику, или као овјерена копија или као овјерени превод, осим када је такав захтјев оправдан легитимним циљевима политике, укључујући јавни ред и безбједност. Упркос томе, стране могу да захтијевају неовјерене преводе докумената на једном од својих службених језика.

3. У случају оправданих сумњи, страна може да захтијева од било које друге стране потврду вјеродостојности потврда и доказа о лиценци која је већ издата у тој страни или било који доказ о регистрацији, ако таква лиценца није потребна за пружање тих конкретних услуга у тој страни. Док не стигне потврда вјеродостојности друге стране, неће тећи рокови из члана 7. става 4. ове одлуке.

Члан 10.

Забрањени захтјеви за пружање услуга туристичке агенције или туроператора у страни

1. Стране неће условљавати пружање услуга туристичких агенција и туроператора испуњавањем било којег од следећих услова:

(а) дискриминаторски захтјеви који се директно или индиректно односе на то одакле је пружалац услуга, у случају компанија, мјеста регистроване канцеларије, укључујући посебно: захтјеве да пружалац услуга, његово особље, лица која имају дионички капитал или чланове управних или надзорних органа пружаоца услуга морају да буду физичка лица стране;

(б) захтјев да пружалац услуга, његово особље, лица која имају дионички капитал или чланови управе или надзорних органа пружаоца услуга буду физичка лица стране;

(ц) забрана додатне комерцијалне присутности у другим странама или уписа у регистре или уписа у професионалне органе или удружења других страна;

(д) квантитативна или географска ограничења, посебно у облику ограничења утврђених према броју становника или минималне географске удаљености између добављача;

(е) обавеза добављача да преузме одређени правни облик; у случају када закон, прописи и административне одредбе стране ограничавају опсег активности одређеног правног облика на начин који ефикасно онемогућује добављача да пружи услугу како је дефинисано у члану 1(а), ово ограничење неће бити забрањено.

(ф) захтјеви којима се утврђује минимални број запослених, осим оних који су потребни за пружање услуга туристичких агенција или туроператора. У случају да постоји захтјев за минималним бројем запосленика, тај би број требао бити оправдан легитимним циљевима политике;

(г) фиксне минималне и/или максималне накнаде за услуге које пружају туристичке агенције и туроператори којих се добављач мора придржавати;

(х) директна или индиректна укљученост конкурентских оператера, укључујући унутар савјетодавних органа, у додјели лиценци или у доношењу других одлука страна, с изузетком професионалних органа и удружења или других организација које су делегирале стране; ова се забрана не односи на савјетовање са организацијама, попут привредних комора или социјалних партнера, о питањима која нису појединачни захтјеви за лиценцу или на савјетовање са јавношћу у цјелини;

(и) обавеза пружања или учествовања у финансијској гаранцији или склапања осигурања само од пружаоца или органа са пословним настаном у страни, осим ако није другачије предвиђено релевантним законима, прописима и административним одредбама дотичне стране у области финансијских и повезаних услуга (СРС 71). Ово неће утицати на могућност стране да захтијева осигурање или финансијске гаранције као такве, нити ће утицати на захтјеве који се односе на учествовање у фонду колективне накнаде, на примјер за чланове професионалних органа или организација;

(ј) обавезу предрегистрације, одређени период, у регистре у страни или претходног обављања дјелатности током одређеног периода у страни.

ГЛАВА III

ПРИВРЕМЕНО ПРУЖАЊЕ УСЛУГА ОД СТРАНЕ ТУРИСТИЧКЕ АГЕНЦИЈЕ ИЛИ ТУРОПЕРАТЕРА ЈЕДНЕ СТРАНЕ КРОЗ ПРИСУТНОСТ ФИЗИЧКИХ ЛИЦА СТРАНЕ У БИЛО КОЈОЈ ДРУГОЈ СТРАНИ

Члан 11.

Принцип услуга које привремено пружају туристичке агенције и туроператори кроз присутност физичких лица стране у било којој другој страни

1. Одредбе ове главе примјењиваће се само ако туристичка агенција или туроператор једне стране пружа привремене услуге путем присутности физичких лица стране у било којој другој страни у складу са чланом 8. Додатног протокола 6.

2. Стране ће поштовати право туристичких агенција и туроператора да привремено пружају услуге кретањем физичких лица у складу са обавезама у Додатном протоколу 6, у складу с изузећем предвиђеним у Анексу I Додатног протокола 6.

3. Стране не могу да привремено пружање услуга туристичке агенције или туроператора условљавају испуњавањем захтјева који не поштују следеће принципе:

(а) недискриминација: захтјев не смије да буде ни директно ни индиректно дискриминирајући с обзиром на то да ли је добављач физичко лице друге стране или, у случају правних лица, с обзиром на страну у којој пружају услуге путем комерцијалне присутности;

(б) нужност: захтјев мора да буде оправдан разлозима јавне политике, јавне безбједности, јавног здравља или заштите животне средине;

(ц) пропорционалност: захтјеви не би требали да буду тежи него што је потребно за обезбјеђење квалитета услуге; захтјеви морају да буду прикладни за постизање жељеног циља и не смију да прелазе оно што је потребно за постизање тог циља.

4. Стране не могу да ограниче привремену понуду услуга од стране туристичких агенција и туроператора једне стране кроз присутност физичких особа стране у било којој другој страни наметањем било којег од следећих захтјева:

(а) обавезу туристичке агенције или туроператора да пружа услуге кроз комерцијалну присутност у страни;

(б) обавезу туристичке агенције или туроператора да од стране добије лиценцу укључујући упис у регистар или регистрацију код стручног органа или удружења у страни;

(ц) забрану туристичким агенцијама или туроператорима да успоставе одређени облик или врсту инфраструктуре у страни, укључујући канцеларију или коморе, које су добављачу потребне за пружање дотичних услуга;

(д) примјену посебних уговорних аранжмана између пружаоца и потрошача који спречавају или ограничавају пружање услуга од стране физичких лица;

(е) захтјеви, осим оних потребних за здравље и безбједност на раду, који утичу на коришћење опреме и материјала који су саставни дио испоручене услуге;

(ф) ограничења слободе пружања услуга из члана 1. Анекса II ове одлуке.

5. Стране којима туристичка агенција или туроператор привремено испоручују своје услуге у складу с овим чланом и чланом 8. Додатног протокола 6 неће бити

спријечене у постављању захтјева у погледу пружања специфичне услужне дјелатности, ако су они оправдани разлозима јавног реда, јавне безбједности, јавног здравља или заштите животне средине, а у складу са ставом 1.

Члан 12.

Претходна изјава за привремено пружање услуга туристичке агенције и туроператора у било којој другој страни

1. Страна може да захтијева од туристичке агенције или туроператора који имају лиценцу или законито пружају услуге у другим странама у складу с овим чланом и чланом 8. Додатног протокола 6, који желе да пруже привремену услугу у тој страни, да поднесе претходну писану изјаву о подацима о физичком лицу стране која ће пружати релевантне услуге туристичких агенција и туроператора у другој страни. Таква се изјава подноси сваки пут када добављач услуга намјерава да пружа услуге у тој страни.

2. Дотични добављач треба да поднесе претходну изјаву из става 1. овог члана у разумном року прије привремене испоруке услуге у другој страни у складу с моделом из Анекса овој одлуци; садржај и информације које се траже Анексом нису обавезујуће већ оптималне. Стране могу да измијене образац у Анексу ове одлуке, у складу са својим законима, прописима и административним одредбама.

3. Претходна изјава подноси се електронским путем директно другој страни.

4. У горњој претходној изјави наводе се појединости о идентитету подносиоца захтјева, подаци за контакт и подаци о мјесту, времену и трајању услуге у другој страни. Страна може да захтијева да се уз изјаву приложи:

(а) сертификат стране у којој туристичка агенција или туроператор пружа услуге путем комерцијалне присутности, да лице законито пружа дотичне услуге и да му није забрањено, чак ни привремено, пружање услуга туристичке агенције или туроператора у вријеме издавање ове потврде;

(б) информације о осигурању од професионалне одговорности или гаранцију за заштиту потрошача предметних услуга и, зависно од случаја, против трећих страна, релевантне за пружање специфичних услуга; и

(ц) податке о коришћењу инфраструктуре у другој страни, у мјери у којој је то потребно за пружање одређене привремене услуге.

5. У случају да страна захтијева претходну изјаву описану у ставу 1. овог члана, о томе ће обавијестити друге стране путем контакт тачака.

6. У случају да страна која прими претходну изјаву добије потврду од друге стране да заинтересована туристичка агенција или туроператор не пружа легално услуге у другој страни, или је лиценца опозвана из било којег разлога, они могу да ускрате пружање услуга.

ГЛАВА IV КВАЛИТЕТ УСЛУГА ТУРИСТИЧКИХ АГЕНЦИЈА И ТУРОПЕРАТОРА

Члан 13.

Осигурање од професионалне одговорности или други облик еквивалентне или упоредиве финансијске гаранције

1. Стране могу да обезбиједе да се туристичке агенције и туроператори, чије услуге представљају

директан и посебан ризик за здравље или безбједност потрошача или треће особе, или за финансијску безбједност потрошача, претплате на осигурање од професионалне одговорности које одговара природи и обиму ризика, или д пруже други облик еквивалентне или упоредиве финансијске гаранције која је еквивалентна или у суштини упоредива у погледу своје сврхе.

2. Када туристичка агенција или туроператор из стране пружа услуге путем комерцијалне присутности у било којој другој страни, стране не смију да захтијевају додатно осигурање од професионалне одговорности или други облик еквивалентне или упоредиве финансијске гаранције од добављача ако је он већ покривен у другој страни гаранцијом која је еквивалентна или у суштини упоредива у погледу своје сврхе и покрића које пружа у смислу осигураног ризика, осигуране своте или горње границе за гаранцију и могућих искључења из покрића. Ако је еквивалентност само дјелимична, стране могу да захтијевају додатну гаранцију за покривање оних аспеката који нису покривени у другој страни. Стране ће дјеловати на горе описани начин, осим ако није другачије одређено законима, прописима и административним одредбама релевантне стране.

3. Када страна захтијева од туристичких агенција или туроператора који пружају услуге кроз комерцијалну присутност у било којој другој страни да склопе осигурање од професионалне одговорности или да пруже друге гаранције, та страна прихвата као достатан доказ такво осигурање издато од стране кредитних институција и осигуравајућих друштава са регистрованом канцеларијом у другој страни, осим ако је другачије одређено законима, прописима и административним одредбама релевантне стране у области осигурања, финансија као и повезаних услуга (ЗКП 71).

Члан 14.

Комерцијалне комуникације туристичких агенција и туроператора

1. Стране ће да уклоне све потпуне забране комерцијалне комуникације туристичких агенција и туроператора.

2. Стране ће обезбиједити да комерцијална комуникација туристичких агенција и туроператора буде у складу с професионалним правилима, која се посебно односе на независност, достојанство и интегритет професије, као и на професионалну тајну, на начин који је у складу са посебном природом конкретне услуге. Професионална правила о комерцијалним комуникацијама морају да буду недискриминирајућа, оправдана важним разлогом који се односи на јавни интерес и пропорционална.

Члан 15.

Мултидисциплинарни активности

Стране ће обезбиједити да туристичке агенције и туроператори не подлијежу захтјевима који их обавезују на искључиво обављање одређене активности или који ограничавају заједничко или партнерско обављање различитих активности.

ГЛАВА V АДМИНИСТРАТИВНА САРАДЊА И ОДГОВОРНОСТ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ

Члан 16.

Узајамна помоћ страна - опште обавезе

1. Стране ће једна другој да пружају одговарајућу помоћ путем контакт тачке за услуге и успоставиће мјере за ефикасну међусобну сарадњу, с циљем обезбјеђивања надзора добављача и услуга које пружају.

2. Контакт тачке за услуге сваке стране блиско ће да сарађују и пружају помоћ једна другој како би се олакшала примјена ове одлуке. Оне ће да обезбиједе повјерљивост информација које размјењују.

3. Захтјеви за информацијама морају да буду прописно образложени, посебно навођењем разлога захтјева. Размијењене информације користиће се само у вези с предметом за који су затражене.

4. У случају запрамања захтјева за помоћ путем контакт тачака за услуге било које стране, стране ће да обезбиједе да туристичке агенције и туроператори који су тамо комерцијално присутни, својим контакт тачкама за услуге пруже све информације потребне за надзор њихових активности у складу са њиховим законима, прописима и административним одредбама.

5. У случају потешкоћа у удовољавању захтјеву за информацијама, дотична ће страна путем контакт тачке за услуге брзо да обавијести контакт тачку за услуге друге стране која је поднијела захтјев у циљу проналажења рјешења.

Члан 17.

Опште обавезе за стране гдје туристичка агенције или туроператори пружају услуге путем комерцијалне присутности

1. У погледу туристичке агенције и туроператора који пружају услуге путем присутности физичких лица стране у другој страни, у складу са ставом 2. тачком д) Додатног протокола 6, страна своје комерцијалне присутности доставља информације путем своје контакт тачке за услуге о туристичким агенцијама и туроператорима када то затражи друга уговорна страна и, посебно, потврду да туристичка агенција или туроператори пружају услуге путем тамошње комерцијалне присутности и, према њиховим сазнањима, не обављају своје активности на незаконит начин.

2. Страна комерцијалне присутности предузеће провјере, инспекције и истраге које је затражила друга страна те ће је обавијестити путем своје контакт тачке за услуга о резултатима и предузетим мјерама. Притом ће стране да дјелују у мјери у којој то допуштају овлашћење које су им додијељене у њиховој страни. Стране могу да одлуче о најприкладнијим мјерама које ће се предузети у сваком појединачном случају како би се испунио захтјев друге стране.

3. Након стицања стварних сазнања о било каквом понашању или посебним радњама туристичке агенције или туроператора који пружају услуге путем комерцијалне присутности у страни која пружа услуге у другој страни, која би, према њезином сазнању, могла да проузрокује озбиљну штету здрављу или безбједности лица или животної средини, страна у којој је добављач комерцијално присутан дужна је путем своје контакт тачке за услуге да

обавијести све контакт тачке за услуге свих других страна у најкраћем могућем року.

Члан 18.

Надзор стране у којој туристичка агенција или туроператор пружа услуге путем комерцијалне присутности у случају пружања услуга у било којој другој страни

1. У погледу случајева који нису обухваћени чланом 19. ставом 1., стране комерцијалне присутности туристичке агенције или туроператора ће обезбиједити да се усклађеност с њиховим захтјевима надзире у складу с овлашћењима надзора предвиђеним њиховим законима, прописима или административним одредбама, посебно путем надзорних мјера на мјесту комерцијалне присутности туристичке агенције или туроператора.

2. Стране комерцијалне присутности туристичке агенције или туроператора неће се суздржавати од предузимања надзорних или извршних мјера на основу тога што је услуга туристичке агенције или туроператора испоручена или је проузроковала штету у другој страни.

3. Обавеза утврђена у ставу 1. не подразумијева обавезу стране комерцијалне присутности туристичке агенције или туроператора да спроводи чињеничне провјере и контроле у страни у којој се услуга пружа. Такве провјере и контроле спроводи страна у којој туристичка агенција или туроператор привремено пружа услуге на захтјев стране своје комерцијалне присутности, у складу с чланом 19.

Члан 19.

Надзор стране у којој се услуга пружа у случају пружања услуга туристичке агенције или туроператора у било којој другој страни

1. У погледу захтјева који се могу наметнути у складу са ставовима 4. и 5. члана 11., страна у којој се услуга пружа одговорна је за надзор активности туристичке агенције или туроператора. Страна у којој се пружају услуге туристичке агенције или туроператора:

(а) предузима све потребне мјере како би обезбиједила да добављач испуњава те захтјеве у погледу приступа и обављања дјелатности;

(б) ће спроводити провјере, инспекције и истраге потребне за надзор пружене услуге.

2. У погледу захтјева који нису наведени у ставу 1., када се туристичка агенција или туроператор сели у другу страну уз присуство физичке особе стране, према члану 8. Додатног протокола 6, ради пружања услуга без потребе тамошње комерцијалне присутности, страна ће учествовати у надзору добављача у складу са ставовима 3. и 4. овог члана.

3. На захтјев стране комерцијалне присутности туристичке агенције или туроператора, стране у којима се пружају услуге туристичке агенције или туроператора извршиће све провјере, инспекције и истраге потребне за обезбјеђивање ефикасног надзора стране над њезином комерцијалном присутношћу. Стране могу да одлуче о најприкладнијим мјерама које ће се предузети у сваком појединачном случају како би се испунио захтјев стране за њезином комерцијалном присутношћу.

4. Страна у којој се пружају услуге туристичке агенције или туроператора може на сопствену иницијативу да спроведе провјере, инспекције и истраге на лицу мјеста, под условом да те провјере, инспекције или истраге нису

дискриминаторне, нису мотивисане чињеницом да пружалац услуга има своју комерцијалну присутност у било којој другој страни и да су пропорционалне.

Члан 20.

Механизам упозорења

1. Ако страна сазна за озбиљне специфичне радње или околности у вези с услужном дјелатношћу туристичке агенције или туроператора које би могле проузроковати озбиљну штету здрављу или безбједности лица или животној средини у страни или у другим странама, та страна ће обавијестити контакт тачку за услуге стране о својој комерцијалној присутности и дотичну контакт тачку за услуге друге стране у најкраћем могућем року.

Члан 21.

Приступ информацијама

1. Стране ће обезбиједити да се слједеће информације размјењују путем контакт тачака за услуге, из члана 9. Додатног протокола 6 и да су доступне јавности:

(а) Контакт податке релевантних органа страна који су одговорни за туристичке агенције и туроператоре;

(б) захтјеве лиценцирања и поступке за пружање услуга туристичких агенција и туроператора у страни, укључујући све повезане документе које одговарајући добављачи морају да доставе странама;

(ц) појединости о начину подношења жалбе, према законима, прописима и административним одредбама стране, на одлуке донесене у вези с овом одлуком;

(д) у случају да је потребна претходна изјава, сви релевантни подаци, укључујући рокове, адресу и посебан образац претходне изјаве за пружање услуга туристичких агенција према члану 8. Додатног протокола 6, а према моделу декларација из Анекса за пружање ових услуга од стране туристичке агенције или туроператора.

2. Контакт тачка за услуге свих страна обезбјеђује да се информације из става 1. корисницима пруже на јасан и свеобухватан начин, да су лако доступне на даљину и електронским путем те да се ажурирају.

ГЛАВА VI

ОСТАЛЕ ОДРЕДБЕ

Члан 22.

Извјештаји

1. Стране ће сваке године ЦЕФТА органу надлежном за трговину услугама послати извјештај о примјени ове одлуке. Осим општих запажања, извјештај ће садржавати статистичке податке о пружању услуга туристичких агенција и туроператора једне стране, кроз присутност физичких лица стране у било којој другој страни, у складу с Главом III и Додатним протоколом 6 (члан 2. тачка д)) и информације о пружању услуга од стране туристичких агенција и туроператора једне стране путем комерцијалне присутности у било којој другој страни (члан 2. тачка ц)). Извјештај ће садржавати и опис главних проблема који произлазе из примјене ове одлуке.

2. Сваке три године ЦЕФТА Секретаријат објавиће извјештај о спровођењу ове одлуке. Стране ће да

обезбиједе све потребне информације за припрему тог извјештаја.

Члан 23.

Клаузула о одступању

Ако се за примјену једне од одредби ове одлуке страна сусреће с већим потешкоћама у одређеном подручју, ЦЕФТА орган надлежан за трговину услугама испитаће те потешкоће у сарадњи с дотичном страном.

Према потреби, Заједнички одбор, дјелујући на препоруку ЦЕФТА органа надлежног за трговину услугама, може дотичној страни да допусти одступање од релевантне одредбе на ограничени временски период.

Члан 24.

Транспозиција

Стране ће донијети законе, прописе и административне одредбе потребне за усклађивање с овом одлуком најкасније двије године након доношења ове одлуке.

Члан 25.

Анекси

Анекс I и II саставни су дио ове одлуке.

Члан 26.

Завршне одредбе

1. Ова одлука подлијеже ратификацији, прихватању или одобрењу у складу са захтјевима предвиђеним законима, прописима и административним одредбама страна. Инструменти ратификације, прихватања или одобрења биће похрањени код депозитара.

2. Ова одлука ступа на снагу тридесетог дана након полагања треће исправе о ратификацији, прихватању или одобрењу.

3. За сваку страну која положи свој инструмент ратификације, прихватања или одобрења након датума полагања трећег инструмента ратификације, прихватања или одобрења, ова одлука ступа на снагу тридесетог дана након што та страна положи свој инструмент ратификације, прихватања или одобрења.

4. Ако њени правни захтјеви допуштају, страна може привремено да примјењује ову одлуку док та страна не положи свој инструмент ратификације, прихватања или одобрења у складу са ставом 1. О свакој привременој примјени ове одлуке обавијестиће се депозитар.

Ову одлуку су донијеле све ЦЕФТА стране у присутности својих представника, осим Албаније, која је изразила резерву у погледу испуњавања домаћих правних услова за доношење ове одлуке. Ова одлука ће се сматрати донесеном 9. октобра 2024. након што Албанија потврди депозитару да су испуњени њезини домаћи правни услови за доношење ове одлуке те ће ступити на снагу у складу с чланом 26. ставом 2. ове одлуке.

Састављено у Београду, 9. октобра 2024. године, у једном вјеродостојном примјерку на енглеском језику, који ће бити похрањен код депозитара ЦЕФТА-е 2006, који ће овјерене копије доставити свим ЦЕФТА странама.

АНЕКС I

Образац претходне изјаве за привремено пружање услуга туристичке агенције и
туроператора у било којој другој Страни, у складу с Главом III ове одлуке

ОБРАЗАЦ ИЗЈАВЕ ЗА ПРИВРЕМЕНО ПРУЖАЊЕ УСЛУГА ОД СТРАНЕ ТУРИСТИЧКЕ АГЕНЦИЈЕ ИЛИ ТУРОПЕРАТЕРА У БИЛО КОЈОЈ ДРУГОЈ СТРАНИ

Сљедећу претходну изјаву треба доставити, потписану и скенирану, електронским путем другој страни.

Садржај претходне изјаве може се измијенити у складу са законима, прописима и административним одредбама сваке стране; сљедеће је образац који стране могу користити:

3A: Страну примаоца

A. Лични подаци

1. Презиме:
2. Име:
3. Патроним:
4. ЦЕФТА страна:
4. Идентификациони документ:

B. контакт информације*

1. Телефон - фиксни/мобилни:
2. Факс:
3. имејл адреса:

Ц. Професионалне информације

1. Страна у којој је добављач комерцијално присутан:
2. Занимање/дјелатност коју обављам у страни законитог оснивања (и за коју имам правне квалификације):
3. Занимање/дјелатност коју желим привремено и повремено обављати у (страна прималац):

D. Елементи осигуравајућег покрића за професионалну одговорност: (опционално)

1. Назив осигуравајућег друштва:
2. Број уговора о осигурању:
3. Износ мог осигурања је:

E. Остали потребни подаци

A) Ово је први пут да пружам услуге на привременој и повременој основи, у складу с чланом 8. Додатног протокола 6 у (страна прималац) и намјеравам га практиковати током календарске године, за временски период, у (адреса);

или

B) Пружао сам услуге у прошлости и то у календарској години, за период у (мјесто), моја ситуација се није промијенила, што произлази из мојих већ преданих попутних докумената и ова изјава подлијеже годишњем обнављању.

У прилогу достављам следеће потребне попутне документе¹

А) копија идентификационог документа;

В) преведена и изворна потврда стране у којој имам своју комерцијалну присутност да тамо законито пружам услуге туристичке агенције или туроператора и да ми није забрањено, чак ни привремено, обављање тих дјелатности у тренутку издавања дозволе. У случају да уговорна страна не пружи такву лиценцу за одређену активност, доставићу доказ о својој укључености у одређену активност коју је издала страна, а изјављујем да ћу је обезбиједити прије пружања услуга у другој страни;

С) еквивалентни/одговарајући документ о казненој евиденцији који је издала страна њене комерцијалне присутности, из којег произлази да дотично лице није неопозиво осуђено за следећа кривична дјела: затворска казна за шпијунажу, ширење лажних вијести, силовање, завођење, искориштавање у сврху проституције, трговина људима, крађа, пљачка, изнуда, превара, кријумчарење, кршење прописа о дрогама.

ВАЖНА ОБАВИЈЕСТ:

У случају правног лица:

а) попутна документација, А) и Ц) подноси се на име законског заступника туристичке агенције или туроператора;

(б) остали детаљи захтјева подносе се у име правног лица и прилагођавају се његовој природи.

**Додатне информације*

¹ За привремено обављање услуга туристичких агенција и туроператора једнократно се уз пријаву достављају следећи документи. У случају понављања активности подноси се само привремена службена декларација без додатне попутне документације, осим ако је дошло до промјене статуса предметног добављача.

Сви попутни документи који се морају доставити морају да буду написани на службеном језику стране примаоца. Потврде и дозволе које је издала било која друга страна попућени су једноставним преводом на службени језик стране примаоца. Ако страна не изда тражене попутне документе/потврде или они не покривају сва питања, они ће бити замијењени свечаном изјавом дотичне особе, коју ће дати пред надлежним административним органом, јавним нотаром или судским органом, у којој се наводи да тражене документе/потврде не издаје страна. Горе наведени документи издају се најкасније три мјесеца прије подношења страни примаоцу.

ПРИЛОГ II

Заштита и права потрошача за услуге које пружају туристичке агенције и туроператори

Члан 1.

Забрањена ограничења

1. Стране не смију било којем потрошачу услуга које пружају туристичке агенције и туроператори наметати захтјеве који ограничавају коришћење услуге коју пружа туристичка агенција или туроператор који је комерцијално присутан у другој страни, а посебно следеће захтјеве:
 - (а) обавеза добијања дозволе од или изношења изјаве тој страни;
 - (б) дискриминирајућа ограничења додјеле финансијске помоћи због чињенице да је туристичка агенција или туроператор комерцијално присутан у другој страни или због локације мјеста на којем се услуга пружа.

Члан 2.

Начело недискриминације

1. Стране ће обезбиједити да корисници услуга које пружају туристичке агенције и туроператори који су комерцијално присутни у страни не подијежу дискриминирајућим захтјевима јер су физичка или правна лица друге стране.
2. Стране ће обезбиједити да општи услови пружања услуга туристичке агенције или туроператора, које пружалац ставља на располагање широј јавности, не садрже дискриминирајуће одредбе које се односе на потрошача као физичку особу друге стране, али не искључујући могућност предвиђања разлика у условима приступа када су те разлике директно оправдане објективним критеријумима.

Члан 3.

Помоћ за потрошаче

1. Стране ће обезбиједити да потрошачи услуга које пружају туристичке агенције и туроператори стране, могу у својој страни боравишта, добити следеће информације:
 - (а) опште информације о захтјевима који се примјењују у другој страни у вези с приступом и пружањем услужних дјелатности туристичке агенције и туроператора, посебно оних који се односе на заштиту потрошача; и
 - (б) опште информације о расположивим правним средствима у случају спора између одређеног пружаоца услуга и корисника његових услуга.

Члан 4.

Принципи информисања о пружаоцима услуга туристичких агенција и туроператора

1. Стране ће обезбиједити да туристичке агенције и туроператори с комерцијалном присутношћу у страни ставе следеће информације на располагање кориснику релевантних услуга:
 - (а) назив добављача, његов правни статус и облик, географску адресу на којој има своју комерцијалну присутност или настан и појединости које му омогућају брзи контакт и директну комуникацију и, зависно од случаја, електронским путем;
 - (б) ако је туристичка агенција или туроператор регистрован у трговачком или другом сличном јавном регистру стране, назив тог регистра и регистарски број добављача или еквивалентно средство идентификације у том регистру;
 - (ц) ако дјелатност туристичке агенције или туроператора подлијеже лиценци, појединости о лиценци и одговарајућој страни;
 - (д) ако туристичка агенција или туроператор пружа услуге које подлијежу ПДВ-у, идентификациони порезни број или било који релевантни број наведен у порезном регулаторном оквиру стране;
 - (е) сваки стручни орган или слична институција код које је туристичка агенција или туроператор регистрован;
 - (ф) општи услови и клаузуле, ако постоје, које користи туристичка агенција или туроператор;
 - (г) постојање уговорних клаузула, ако постоје, које користи туристичка агенција или туроператор у вези са законом, прописима и административним одредбама примјенивим на уговор и/или надлежне судове;
 - (х) постојање гаранције након продаје, ако постоји;
 - (и) цијену услуге, при чему је цијена унапријед одређена од стране туристичке агенције и туроператора за одређену врсту услуге;
 - (ј) главне карактеристике услуга које пружају туристичке агенције и туроператори, ако већ нису видљиве из контекста;
 - (к) осигурање, односно гаранције из члана 13. Одлуке, а посебно податке за контакт осигураваоца односно гаранта и покриће.
2. Стране ће обезбиједити да информације из става 1., према преференцијама туристичке агенције и туроператора:
 - (а) испоручује добављач на сопствену иницијативу;
 - (б) су лако доступна потрошачу на мјесту гдје се пружају релевантне услуге или склапа уговор;
 - (ц) потрошач им може лако приступити електронски путем адресе коју доставља добављач;
 - (д) се појављују у свим информативним документима које потрошачу доставља добављач, а који наводе детаљан опис услуге коју пружа.
3. Стране ће обезбиједити да, на захтјев потрошача, туристичке агенције и туроператори доставе следеће додатне информације:
 - (а) ако туристичка агенција или туроператор није унапријед одредио цијену за одређену врсту услуге, цијену услуге или, ако се не може дати тачна цијена, начин израчунавања цијене како би се могла провјерити од стране потрошача, или довољно детаљну процјену;

- (б) информације о њиховим мултидисциплинарним активностима и партнерствима која су директно повезана с предметном услугом те о мјерама предузетим за избегавање сукоба интереса. Те информације морају да буду укључене у сваки информативни документ у којем добављачи дају детаљан опис својих услуга;
- (ц) сви кодекси понашања којима подлијежу туристичке агенције и туроператори и адреса на којој се ти кодекси могу прегледати електронским путем, уз навођење доступне језичне верзије;
- (д) ако туристичка агенција или туроператор подлијеже кодексу понашања, или је члан струковног удружења или струковног органа који предвиђа прибјегавање вансудским начинима рјешавања спорова, информације у том погледу. Конкретни добављач наводи како приступити детаљним информацијама о карактеристикама и условима за коришћење вансудских начина рјешавања спорова.
4. Стране ће обезбиједити да информације које туристичка агенција и туроператор морају да пруже у складу с овим прилогом буду доступне или саопштене на јасан и недвосмислен начин и благовремено прије склапања уговора или, ако не постоји писани уговор, прије него што се испоруче одговарајуће услуге.
5. Захтјеви за информацијама наведени у овом прилогу додати су захтјевима који су већ предвиђени за регулаторни оквир страна и не спрјечавају стране да наметну додатне захтјеве за информацијама, примјењиве на туристичке агенције и туроператоре с њиховом комерцијалном присутношћу у истима.

MINISTARSTVO KOMUNIKACIJA I PROMETA BOSNE I HERCEGOVINE

14

MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU I SARADNJI U OBLASTI DIGITALNE TRANSFORMACIJE IZMEĐU MINISTARSTVA KOMUNIKACIJA I PROMETA BOSNE I HERCEGOVINE I MINISTARSTVA DIGITALNE TRANSFORMACIJE REPUBLIKE SLOVENIJE

Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine i Ministarstvo digitalne transformacije Republike Slovenije (u daljnjem tekstu: zajedno kao "Učesnici" i pojedinačno kao "Učesnik"),

PRIZNAVAJUĆI značaj i prepoznajući važnost i izazove digitalne transformacije, usluga elektronske komunikacije, upravljanja IKT sistemima i pružanja elektronskih usluga javne uprave i njihov doprinos ekonomskom i društvenom prosperitetu i životu njihovih građana,

U ŽELJI da ojačaju i olakšaju dosljednu i sveobuhvatnu bilateralnu saradnju u oblasti digitalne transformacije, elektronskih komunikacija, upravljanja IKT sistemima i pružanja elektronskih usluga javne uprave i unaprijede tradicionalno dobre uzajamne odnose zemalja u ovim oblastima,

POSVEĆENI postizanju visokog nivoa zaštite potrošača, konkurentnosti i transparentnosti na tržištu elektronskih komunikacija,

PONOVNO POTVRĐUJUĆI spremnost da razviju praktičnu saradnju u pitanjima u vezi sa digitalnom transformacijom i pružanjem elektronskih usluga javne uprave, usaglasili su se u sljedećem:

Dio 1.

Svrha ovog Memoranduma o razumijevanju jeste da promovira saradnju u oblasti digitalne transformacije između Učesnika.

Dio 2.

U okviru ovog Memoranduma o razumijevanju, Učesnici nastoje:

a) razmijeniti iskustva i znanja iz oblasti digitalne transformacije, elektronskih komunikacija, upravljanja IKT sistemima i pružanja elektronskih usluga javne uprave,

b) uspostaviti tržišne principe i odnose iz oblasti digitalne transformacije, elektronskih komunikacija, upravljanja IKT sistemima i pružanja elektronskih usluga javne uprave,

c) konsultirati se o razvojnim strategijama, smjernicama i razvojnim planovima iz oblasti digitalne transformacije, elektronskih komunikacija, upravljanja IKT sistemima i pružanja elektronskih usluga javne uprave,

d) razmijeniti najbolje prakse i znanja iz oblasti sajber sigurnosti.

Dio 3.

Ovaj Memorandum o razumijevanju postavlja okvir unutar kojeg Učesnici namjeravaju zajednički raditi u cilju

postizanja ciljeva navedenih u Dijelu 2. i saradivati u oblastima navedenim u Dijelu 4.

Dio 4.

1. Iako nije konačna, lista glavnih oblasti saradnje između Učesnika može uključivati sljedeće aktivnosti:

a) razmjenu najboljih praksi, vještina i iskustava iz oblasti digitalne transformacije, elektronskih komunikacija, sajber sigurnosti, upravljanja IKT sistemima i pružanja elektronskih usluga javne uprave,

b) razvoj ljudskih resursa, posebno kroz organiziranje ekspertskih misija i radnih grupa sastavljenih od predstavnika jednog ili drugog Učesnika u cilju diskutiranja i detaljnog razmatranja pojedinačnih aspekata digitalne transformacije,

c) uzajamne konsultacije iz oblasti digitalne transformacije,

d) kada je to neophodno, saradnju u pripremi stavova i/ili pružanju uzajamne podrške u vezi sa učestvovanjem na konferencijama i forumima specijaliziranih međunarodnih organizacija iz oblasti digitalne transformacije, elektronskih komunikacija, sajber sigurnosti, upravljanja IKT sistemima i pružanja elektronskih usluga javne uprave,

e) ohrabrivanje saradnje između pravnih i fizičkih lica, kao i drugih organizacija koje učestvuju u razvoju digitalne transformacije, elektronskih komunikacija, sajber sigurnosti, upravljanju IKT sistemima i pružanju elektronskih usluga javne uprave u obje zemlje,

f) razmjenu ekspertize o pitanjima sajber sigurnosti.

2. Sve aktivnosti saradnje u okviru ovog Memoranduma o razumijevanju zavise od dostupnosti sredstava obaju Učesnika. Svaki Učesnik snosi svoje troškove u vezi sa pripremom gore navedene saradnje, osim ukoliko nije drugačije dogovoreno u pisanoj formi.

Dio 5.

U slučaju prirodnih katastrofa ili više sile, Učesnici daju prioritet onim komunikacijama koje se vrše preko njihovih elektronskih komunikacionih (telekomunikacionih) mreža, u skladu sa primjenjivim zakonodavstvom obiju zemalja.

Dio 6.

Sva saradnja u okviru ovog Memoranduma o razumijevanju se vrši u skladu sa primjenjivim državnim zakonima i propisima država Učesnica i ne dovodi u pitanje njihove međunarodne obaveze.

Dio 7.

1. Ovaj Memorandum o razumijevanju ne stvara bilo koja prava i/ili obaveze prema međunarodnom pravu.

2. Ovaj Memorandum o razumijevanju nije izrađen s namjerom da nametne, održava ili upravlja bilo kakvim pravno obavezujućim obavezama, pravima ili koristima između Učesnica ili između Učesnika i neke treće strane.

3. Učesnici potvrđuju da ovaj Memorandum o razumijevanju nema utjecaja na bilo koje međusobne postojeće ili buduće sporazume, ugovore ili druge aranžmane.

Dio 8.

Sva komunikacija između Učesnika se odvija na engleskom jeziku.

Dio 9.

Sva neslaganja ili sporovi između Učesnika koji se tiču tumačenja ili primjene ovog Memoranduma o razumijevanju se rješavaju konsultacijama između Učesnika. Učesnici

obavještavaju jedni druge u slučaju bilo kakvog neslaganja proizašlog iz ovog Memoranduma o razumijevanju.

Dio 10.

1. Ovaj Memorandum o razumijevanju može biti izmijenjen i dopunjen uzajamnim pristankom Učesnika u pisanoj formi.

2. Izmjene i dopune ovog Memoranduma o razumijevanju stupaju na snagu na datum koji je uzajamno dogovoren.

Dio 11.

1. Ovaj Memorandum o razumijevanju stupa na snagu na dan njegovog potpisivanja.

2. Ovaj Memorandum o razumijevanju ostaje na snazi u početnom periodu od pet (5) godina. Nakon ovog perioda, Memorandum će biti automatski produžen na sljedećih pet (5) godina, osim ukoliko ga ne raskine jedan od Učesnika.

3. Svaki Učesnik može raskinuti ovaj Memorandum o razumijevanju u bilo kojem trenutku uz pisanu obavijest šest mjeseci unaprijed. Raskid ovog Memoranduma o razumijevanju ne utječe na aktivnosti koje su u toku, do njihovog okončanja, osim ukoliko se Učesnici ne dogovore drugačije.

Potpisano u Sarajevu, 21. maja 2025. godine u dva primjerka na engleskom jeziku.

Za Ministarstvo komunikacija
i prometa
Bosne i Hercegovine
Ministar
Edin Forto

Za Ministarstvo digitalne
transformacije
Republike Slovenije
Ministrica
Ksenija Klampfer

**MEMORANDUM
O RAZUMIJEVANJU I SURADNJI U OBLASTI
DIGITALNE TRANSFORMACIJE IZMEĐU
MINISTARSTVA KOMUNIKACIJA I PROMETA
BOSNE I HERCEGOVINE I MINISTARSTVA
DIGITALNE TRANSFORMACIJE REPUBLIKE
SLOVENIJE**

Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine i Ministarstvo digitalne transformacije Republike Slovenije (u daljnjem tekstu: zajedno kao "Sudionici" i pojedinačno kao "Sudionik"),

PRIZNAVAJUĆI značaj i prepoznajući važnost i izazove digitalne transformacije, usluga elektroničke komunikacije, upravljanja IKT sustavima i pružanja elektroničkih usluga javne uprave i njihov doprinos gospodarskom i društvenom prosperitetu i životu njihovih građana,

U ŽELJI da ojačaju i olakšaju dosljednu i sveobuhvatnu bilateralnu suradnju u oblasti digitalne transformacije, elektroničkih komunikacija, upravljanja IKT sustavima i pružanja elektroničkih usluga javne uprave i unaprijede tradicionalno dobre uzajamne odnose zemalja u ovim oblastima,

POSVEĆENI postizanju visoke razine zaštite potrošača, konkurentnosti i transparentnosti na tržištu elektroničkih komunikacija,

PONOVO POTVRĐUJUĆI spremnost da razviju praktičnu suradnju u pitanjima u vezi s digitalnom transformacijom i pružanjem elektroničkih usluga javne uprave, usuglasili su se u sljedećem:

Dio 1.

Svrha ovog Memoranduma o razumijevanju jeste da promovira suradnju u oblasti digitalne transformacije između Sudionika.

Dio 2.

U okviru ovog Memoranduma o razumijevanju, Sudionici nastoje:

- a) razmijeniti iskustva i znanja iz oblasti digitalne transformacije, elektroničkih komunikacija, upravljanja IKT sustavima i pružanja elektroničkih usluga javne uprave,
- b) uspostaviti tržišne principe i odnose iz oblasti digitalne transformacije, elektroničkih komunikacija, upravljanja IKT sustavima i pružanja elektroničkih usluga javne uprave,
- c) konzultirati se o razvojnim strategijama, smjernicama i razvojnim planovima iz oblasti digitalne transformacije, elektroničkih komunikacija, upravljanja IKT sustavima i pružanja elektroničkih usluga javne uprave,
- d) razmijeniti najbolje prakse i znanja iz oblasti kibernetičke sigurnosti.

Dio 3.

Ovaj Memorandum o razumijevanju postavlja okvir unutar kojeg Sudionici namjeravaju zajednički raditi u cilju postizanja ciljeva navedenih u Dijelu 2. i surađivati u oblastima navedenim u Dijelu 4.

Dio 4.

1. Iako nije konačna, lista glavnih oblasti suradnje između Sudionika može uključivati sljedeće aktivnosti:

- a) razmjenu najboljih praksi, vještina i iskustava iz oblasti digitalne transformacije, elektroničkih komunikacija, kibernetičke sigurnosti, upravljanja IKT sustavima i pružanja elektroničkih usluga javne uprave,
 - b) razvoj ljudskih resursa, posebno kroz organiziranje ekspertnih misija i radnih skupina sastavljenih od predstavnika jednog ili drugog Sudionika u cilju diskutiranja i detaljnog razmatranja pojedinačnih aspekata digitalne transformacije,
 - c) uzajamne konzultacije iz oblasti digitalne transformacije,
 - d) kada je to neophodno, suradnju u pripremi stavova i/ili pružanju uzajamne podrške u vezi sa sudjelovanjem na konferencijama i forumima specijaliziranih međunarodnih organizacija iz oblasti digitalne transformacije, elektroničkih komunikacija, kibernetičke sigurnosti, upravljanja IKT sustavima i pružanja elektroničkih usluga javne uprave,
 - e) ohrabrivanje suradnje između pravnih i fizičkih osoba, kao i drugih organizacija koje sudjeluju u razvoju digitalne transformacije, elektroničkih komunikacija, kibernetičke sigurnosti, upravljanju IKT sustavima i pružanju elektroničkih usluga javne uprave u obje zemlje,
 - f) razmjenu ekspertize o pitanjima kibernetičke sigurnosti.
2. Sve aktivnosti suradnje u okviru ovog Memoranduma o razumijevanju zavise od dostupnosti sredstava obaju Sudionika. Svaki Sudionik snosi svoje troškove u vezi s pripremom gore navedene suradnje, osim ako nije drugačije dogovoreno u pisanoj formi.

Dio 5.

U slučaju prirodnih katastrofa ili više sile, Sudionici daju prioritet onim komunikacijama koje se vrše preko njihovih elektroničkih komunikacijskih (telekomunikacijskih) mreža, sukladno primjenjivom zakonodavstvu obiju zemalja.

Dio 6.

Sva suradnja u okviru ovog Memoranduma o razumijevanju se vrši sukladno primjenjivim državnim zakonima i propisima država Sudionica i ne dovodi u pitanje njihove međunarodne obveze.

Dio 7.

1. Ovaj Memorandum o razumijevanju ne stvara bilo koja prava i/ili obveze prema međunarodnom pravu.
2. Ovaj Memorandum o razumijevanju nije izrađen s namjerom da nametne, održava ili upravlja bilo kakvim pravno obvezujućim obvezama, pravima ili koristima između Sudionica ili između Sudionika i neke treće strane.
3. Sudionici potvrđuju da ovaj Memorandum o razumijevanju nema utjecaja na bilo koje međusobne postojeće ili buduće sporazume, ugovore ili druge aranžmane.

Dio 8.

Sva komunikacija između Sudionika se odvija na engleskom jeziku.

Dio 9.

Sva neslaganja ili sporovi između Sudionika koji se tiču tumačenja ili primjene ovog Memoranduma o razumijevanju se rješavaju konzultacijama između Sudionika. Sudionici obavještavaju jedni druge u slučaju bilo kakvog neslaganja proizišlog iz ovog Memoranduma o razumijevanju.

Dio 10.

1. Ovaj Memorandum o razumijevanju može biti izmijenjen i dopunjen uzajamnim pristankom Sudionika u pisanoj formi.
2. Izmjene i dopune ovog Memoranduma o razumijevanju stupaju na snagu na datum koji je uzajamno dogovoren.

Dio 11.

1. Ovaj Memorandum o razumijevanju stupa na snagu na dan njegovog potpisivanja.
2. Ovaj Memorandum o razumijevanju ostaje na snazi u početnom razdoblju od pet (5) godina. Nakon ovog razdoblja, Memorandum će biti automatski produžen na sljedećih pet (5) godina, osim ako ga ne raskine jedan od Sudionika.
3. Svaki Sudionik može raskinuti ovaj Memorandum o razumijevanju u bilo kojem trenutku uz pisanu obavijest šest mjeseci unaprijed. Raskid ovog Memoranduma o razumijevanju ne utječe na aktivnosti koje su u tijeku, do njihovog okončanja, osim ako se Sudionici ne dogovore drugačije.

Potpisano u Sarajevu, 21. svibnja 2025. godine u dva izvornika na engleskom jeziku.

Za Ministarstvo komunikacija
i prometa
Bosne i Hercegovine
Ministar
Edin Forto

Za Ministarstvo digitalne
transformacije
Republike Slovenije
Ministrica
Ksenija Klampfer

**МЕМОРАНДУМ
О РАЗУМИЈЕВАЊУ И САРАДЊИ У ОБЛАСТИ
ДИГИТАЛНЕ ТРАНСФОРМАЦИЈЕ ИЗМЕЂУ
МИНИСТАРСТВА КОМУНИКАЦИЈА И
ТРАНСПОРТА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И
МИНИСТАРСТВА ДИГИТАЛНЕ
ТРАНСФОРМАЦИЈЕ РЕПУБЛИКЕ СЛОВЕНИЈЕ**

Министарство комуникација и транспорта Босне и Херцеговине и Министарство дигиталне трансформације Републике Словеније (у даљем тексту: заједно као "Учесници" и појединачно као "Учесник"),

ПРИЗНАВАЈУЋИ значај и препознајући важност и изазове дигиталне трансформације, услуга електронске комуникације, управљања ИКТ системима и пружања електронских услуга јавне управе и њихов допринос економском и друштвеном просперитету и животу њихових грађана,

У ЖЕЉИ да ојачају и олакшају досљедну и свеобухватну билатералну сарадњу у области дигиталне трансформације, електронских комуникација, управљања ИКТ системима и пружања електронских услуга јавне управе и унаприједи традиционално добре узајамне односе земаља у овим областима,

ПОСВЕЋЕНИ постизању високог нивоа заштите потрошача, конкурентности и транспарентности на тржишту електронских комуникација,

ПОНОВНО ПОТВРЂУЈУЋИ спремност да развију практичну сарадњу у питањима у вези са дигиталном трансформацијом и пружањем електронских услуга јавне управе,

усагласили су се у следећем:

Дио 1.

Сврха овог меморандума о разумијевању јесте да промовише сарадњу у области дигиталне трансформације између Учесника.

Дио 2.

У оквиру овог Меморандума о разумијевању, Учесници настоје да:

а) размијене искуства и знања из области дигиталне трансформације, електронских комуникација, управљања ИКТ системима и пружања електронских услуга јавне управе,

б) успоставе тржишне принципе и односе из области дигиталне трансформације, електронских комуникација, управљања ИКТ системима и пружања електронских услуга јавне управе,

ц) се консултују о развојним стратегијама, смјерницама и развојним плановима из области дигиталне трансформације, електронских комуникација, управљања ИКТ системима и пружања електронских услуга јавне управе,

д) размијене најбоље праксе и знања из области сајбер безбједности.

Дио 3.

Овај меморандум о разумијевању поставља оквир унутар којег Учесници намјеравају да заједнички раде у циљу постизања циљева наведених у Дијелу 2. и сарађују у областима наведеним у Дијелу 4.

Дио 4.

1. Иако није коначна, листа главних области сарадње између Учесника може да укључује следеће активности:

а) размјену најбољих пракси, вјештина и искустава из области дигиталне трансформације, електронских комуникација, сајбер безбједности, управљања ИКТ системима и пружања електронских услуга јавне управе,

б) развој људских ресурса, посебно кроз организовање експертских мисија и радних група састављених од представника једног или другог Учесника у циљу дискутовања и детаљног разматрања појединачних аспеката дигиталне трансформације,

ц) узајамне консултације из области дигиталне трансформације,

д) када је то неопходно, сарадњу у припреми ставова и/или пружању узајамне подршке у вези са учествовањем на конференцијама и форумима специјализованих међународних организација из области дигиталне трансформације, електронских комуникација, сајбер безбједности, управљања ИКТ системима и пружања електронских услуга јавне управе,

е) охрабривање сарадње између правних и физичких лица, као и других организација које учествују у развоју дигиталне трансформације, електронских комуникација, сајбер безбједности, управљања ИКТ системима и пружању електронских услуга јавне управе у обје земље,

ф) размјену експертизе о питањима сајбер безбједности.

2. Све активности сарадње у оквиру овог меморандума о разумијевању зависе од доступности средстава обају Учесника. Сваки Учесник сноси своје трошкове у вези са припремом горе наведене сарадње, осим уколико није другачије договорено у писаној форми.

Дио 5.

У случају природних катастрофа или више силе, Учесници дају приоритет оним комуникацијама које се врше преко њихових електронских комуникационих (телекомуникационих) мрежа, у складу са примјењивим законодавством обију земаља.

Дио 6.

Сва сарадња у оквиру овог меморандума о разумијевању се врши у складу са примјењивим државним законима и прописима држава Учесница и не доводи у питање њихове међународне обавезе.

Дио 7.

1. Овај меморандум о разумијевању не ствара било која права и/или обавезе према међународном праву.

2. Овај меморандум о разумијевању није израђен с намјером да наметне, одржава или управља било каквим правно обавезујућим обавезама, правима или користима између Учесница или између Учесника и неке треће стране.

3. Учесници потврђују да овај меморандум о разумијевању нема утицаја на било које међусобне постојеће или будуће споразуме, уговоре или друге аранжмане.

Дио 8.

Сва комуникација између Учесника се одвија на енглеском језику.

Дио 9.

Сва неслагања или спорови између Учесника који се тичу тумачења или примјене овог меморандума о разумијевању се рјешавају консултацијама између Учесника. Учесници обавјештавају једни друге у случају било каквог неслагања произишлог из овог меморандума о разумијевању.

Дио 10.

1. Овај меморандум о разумијевању може да буде измијењен и допуњен узајамним пристанком Учесника у писаној форми.

2. Измјене и допуне овог меморандума о разумијевању ступају на снагу на датум који је узајамно договорен.

Дио 11.

1. Овај меморандум о разумијевању ступа на снагу на дан његовог потписивања.

2. Овај меморандум о разумијевању остаје на снази у почетном периоду од пет (5) година. Након овог периода,

Меморандум ће бити аутоматски продужен на слjedeћих пет (5) година, осим уколико га не раскине један од Учесника.

3. Сваки Учесник може да раскине овај меморандум о разумијевању у било којем тренутку уз писану обавијест шест мјесеци унапријед. Раскид овог меморандума о разумијевању не утиче на активности које су у току, до њиховог окончања, осим уколико се Учесници не договоре другачије.

Потписано у Сарајеву, 21. маја 2025. године у два примјерка на енглеском језику.

За Министарство
комуникација и транспорта
Босне и Херцеговине
Министар
Един Форто

За Министарство дигиталне
трансформације
Републике Словеније
Министарка
Ксенија Клампфер

SADRŽAJ

MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I
EKONOMSKIH ODNOSA BOSNE I HERCEGOVINE

13	Odluka Zajedničkog odbora Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini broj 6/2024 o olakšavanju trgovine uslugama koje pružaju turističke agencije i turoperatori (bosanski jezik)	1
	Odluka Zajedničkog odbora Srednjoeuropskog sporazuma o slobodnoj trgovini broj 6/2024 o olakšavanju trgovine uslugama koje pružaju turističke agencije i turoperatori (hrvatski jezik)	12
	Одлука Заједничког одбора Централноевропског споразума о слободној трговини број 6/2024 о олакшавању трговине услугама које пружају туристичке агенције и туроператори (српски језик)	22

MINISTARSTVO KOMUNIKACIJA I PROMETA
BOSNE I HERCEGOVINE

14	Memorandum o razumijevanju i saradnji u oblasti digitalne transformacije između Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine i Ministarstva digitalne transformacije Republike Slovenije (bosanski jezik)	33
	Memorandum o razumijevanju i suradnji u oblasti digitalne transformacije između Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine i Ministarstva digitalne transformacije Republike Slovenije (hrvatski jezik)	34
	Меморандум о разумијевању и сарадњи у области дигиталне трансформације између Министарства комуникација и транспорта Босне и Херцеговине и Министарства дигиталне трансформације Републике Словеније (српски језик)	36

bilten

**sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine**

**broj
1-2**

**Sarajevo,
januar-decembar
siječanj-prosinac 2022. godine**

SLUŽBENI GLASNIK
BOSNE I HERCEGOVINE
Izdavanje na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Издање на босанском, хрватском и српском језику

SLUŽBENI GLASNIK

BOSNE I HERCEGOVINE

Izdavač: JP NIO Službeni list BiH
Dž. Bijedića 39/III, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Direktor i odgovorni urednik: Dragan Prusina
Tehnička priprema: Uredništvo JP NIO Službeni list BiH
Štampa: UNIONINVESTPLASTIKA d. d. Sarajevo
Za štampariju: Muhamed Mirvić
Telefoni:
Centrala: 033 72 20 30
Direktor: 033 72 20 61
Uredništvo: 033 72 20 38
Računovodstvo: 033 72 20 48
Služba za pravne i opće poslove: 033 72 20 51
Pretpлата: 033 72 20 54
Oglasni odjel: 033 72 20 49 i 72 20 50
Komercijala sa poslovnicom i prodajom: 033 72 20 43

Pretpлата se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa:
UNICREDIT BANK DD 338-320-22000052-11
ASA BANKA DD Sarajevo 134-470-10067655-09
ADDIKO BANK AD
Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12
RAIFFEISEN BANK DD BiH Sarajevo 161-000-00071700-57
Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska lista.
Identifikacijski broj 4200226120002
Porezni broj 01071019
PDV broj 200226120002
Pretpлата za I polugodište 2025. godine na "Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" 120,00 KM.
Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba>
Godišnja pretpлата 240,00 KM po korisniku
e-mail: redakcija@slist.ba - oglasi@slist.ba - pretpлата@slist.ba - racunovodstvo@slist.ba - jnb.komercijala@slist.ba